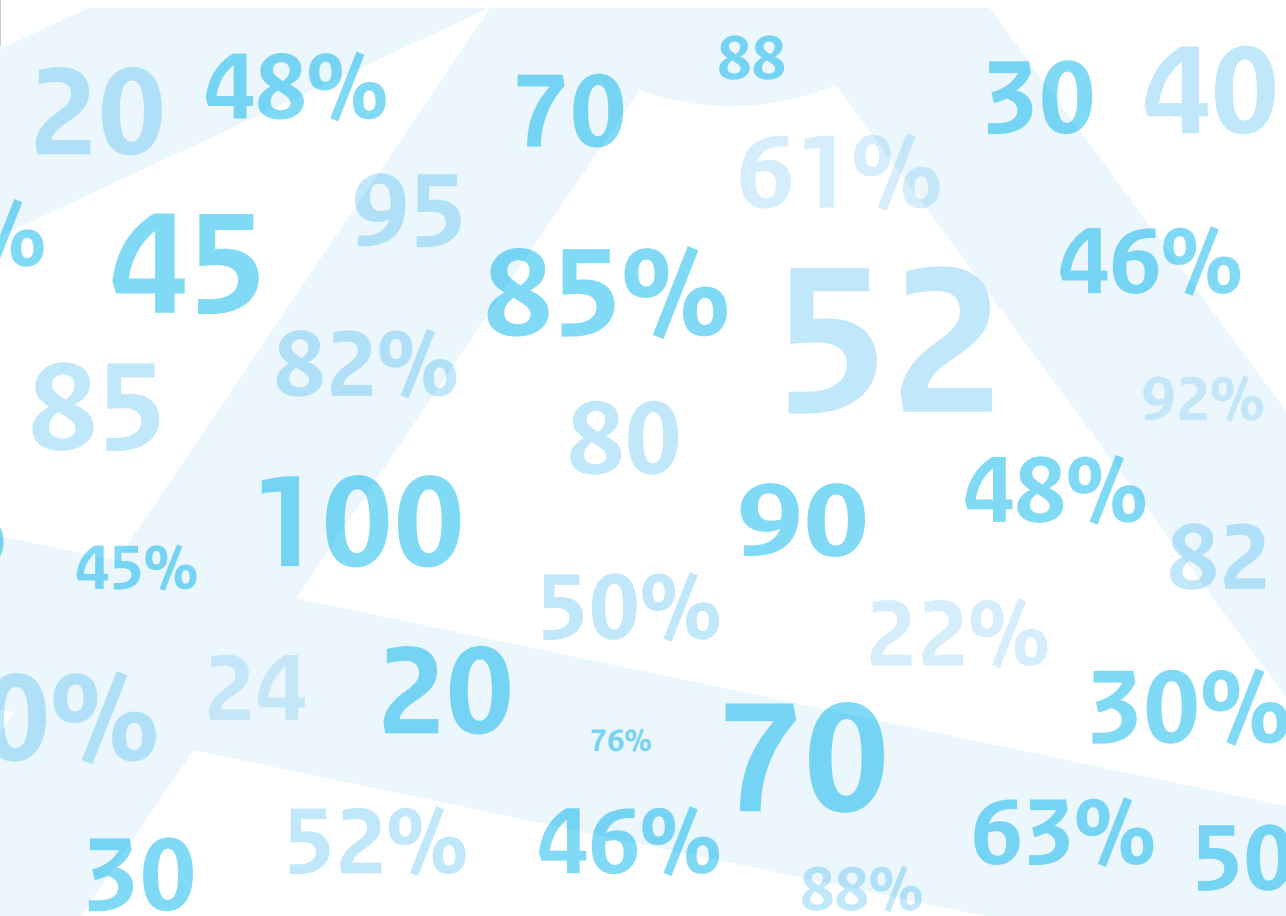
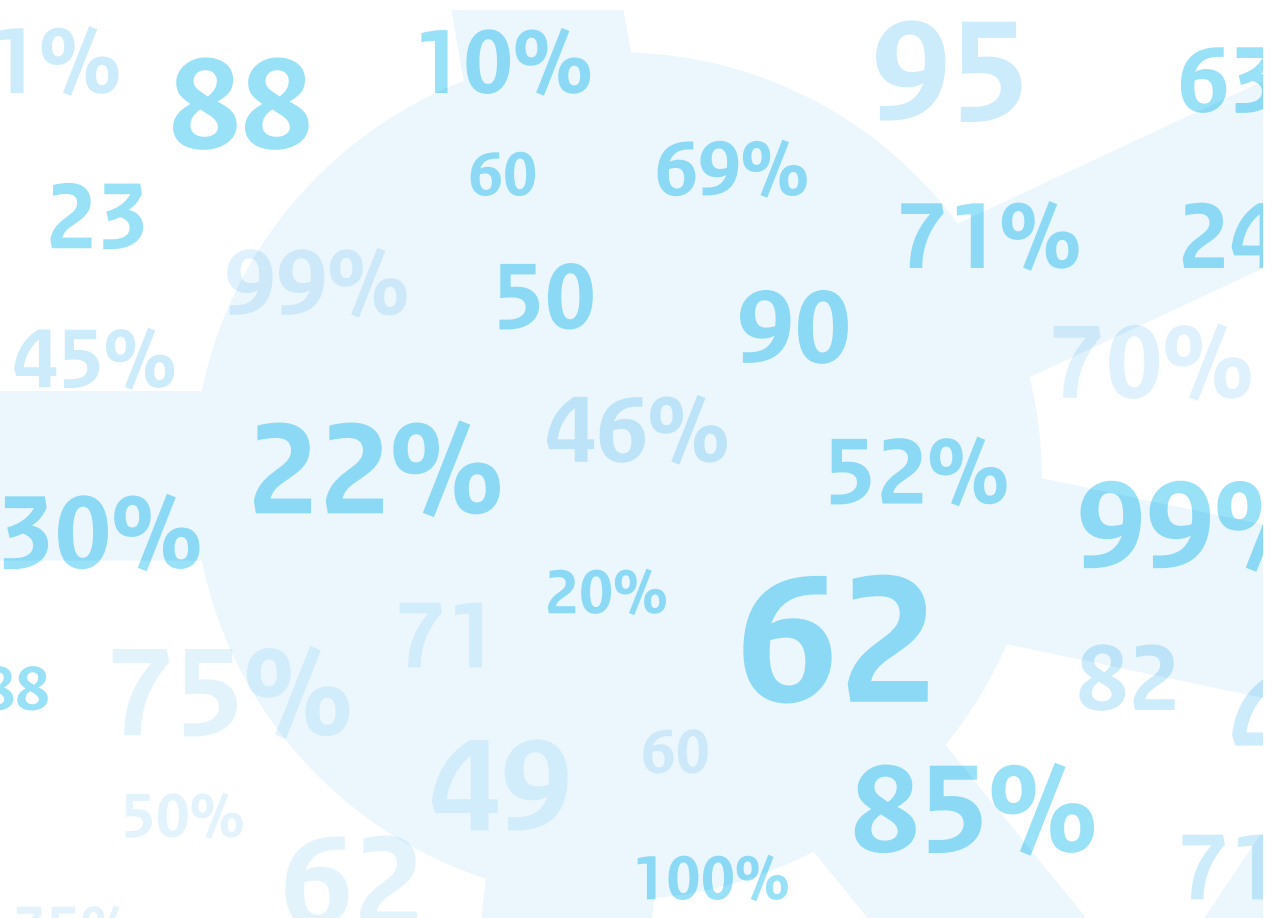

& Trends Cijfers 2018

Werken in de overheid- en onderwijssectoren

A large, stylized blue ampersand logo that serves as the primary visual element on the left side of the page. It is composed of thick, rounded lines.

Trends & Cijfers 2018

Werken in de overheid- en onderwijssectoren

Voorwoord

In deze uitgave van trends en cijfers vindt u tabellen met daarin personele en financiële kengetallen voor de veertien sectoren van de overheid tussen 2012 en 2017. Dit jaar is tevens meer informatie over de gemeenschappelijke regelingen toegevoegd.

Als belangrijkste conclusies voor het jaar 2017, wil ik het volgende onder uw aandacht brengen:

- De bezetting is toegenomen bij vrijwel alle sectoren behalve het voortgezet onderwijs. Grootste groei sinds 2012 zit bij het MBO, HBO, WO en de UMC. De sterkste daling sinds 2012 is bij Defensie en bij de gemeenten en provincies. Bij deze laatste twee sectoren speelt mee dat de gemeenschappelijke regelingen sterk zijn gegroeid sinds 2012, echter in aantallen minder dan de krimp bij de gemeenten en provincies.
- Het aandeel personen dat in deeltijd werkt is opnieuw toegenomen. Deze stijging wordt echter niet zozeer veroorzaakt door de toename van het aantal vrouwen, maar omdat meer mannen in deeltijd gaan werken. De toename van het percentage deeltijders sinds 2012 is 2,1 procentpunt bij de mannen en 0,8 bij de vrouwen.
- Het aandeel vrouwen laat bij alle sectoren een stijgende lijn zien.
- De stijging van de gemiddelde leeftijd gaat bij een aantal sectoren nog door, bij andere is te constateren dat het afvlakt of zelfs lager wordt. De hoogste gemiddelde leeftijd zit bij de sectoren in het openbaar bestuur.
- Het aandeel personen met een niet-westerse migratieachtergrond stijgt sinds 2012; in 2017 is deze stijging 0,5 procentpunt.
- In 2017 is het grootste aantal personen ingestroomd sinds 2012; het aantal personen met een niet-westerse migratieachtergrond dat is ingestroomd in 2017, is eveneens het grootst sinds 2012.
- Wat de WW betreft laat 2017 opnieuw een daling zien. De instroom in de WW is in 2017 het laagst van de reeks.
- Het aantal personen dat instroomt in (vroeg)pensioen is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. De gemiddelde leeftijd waarop men met (vroeg)pensioen gaat, is sinds 2012 met ruim een jaar gestegen. Bij enkele sectoren ligt die leeftijd al op 65 jaar.
- Het aantal personen dat na hun AOW leeftijd in dienst blijft bij de overheid, is absoluut gezien klein. Tussen de sectoren zijn er wel opvallende verschillen, zo werken er relatief veel personen door bij het rijk en met name de rechterlijke macht.

Met deze informatie is het mogelijk om meer data driven beleidskeuzes te maken. De data in deze publicatie zijn dan ook beschikbaar gesteld in de online Kennisbank Openbaar Bestuur: <https://kennisopenbaarbestuur.nl/>. U kunt hier eigen bewerkingen op doen: via het onderdeel 'cijfers' zijn ook andere uitsplitsingen mogelijk en kunnen de gegevens geëxporteerd worden voor aanvullende analyses.

Marc Allesie

Interim directeur Ambtenaar en Organisatie

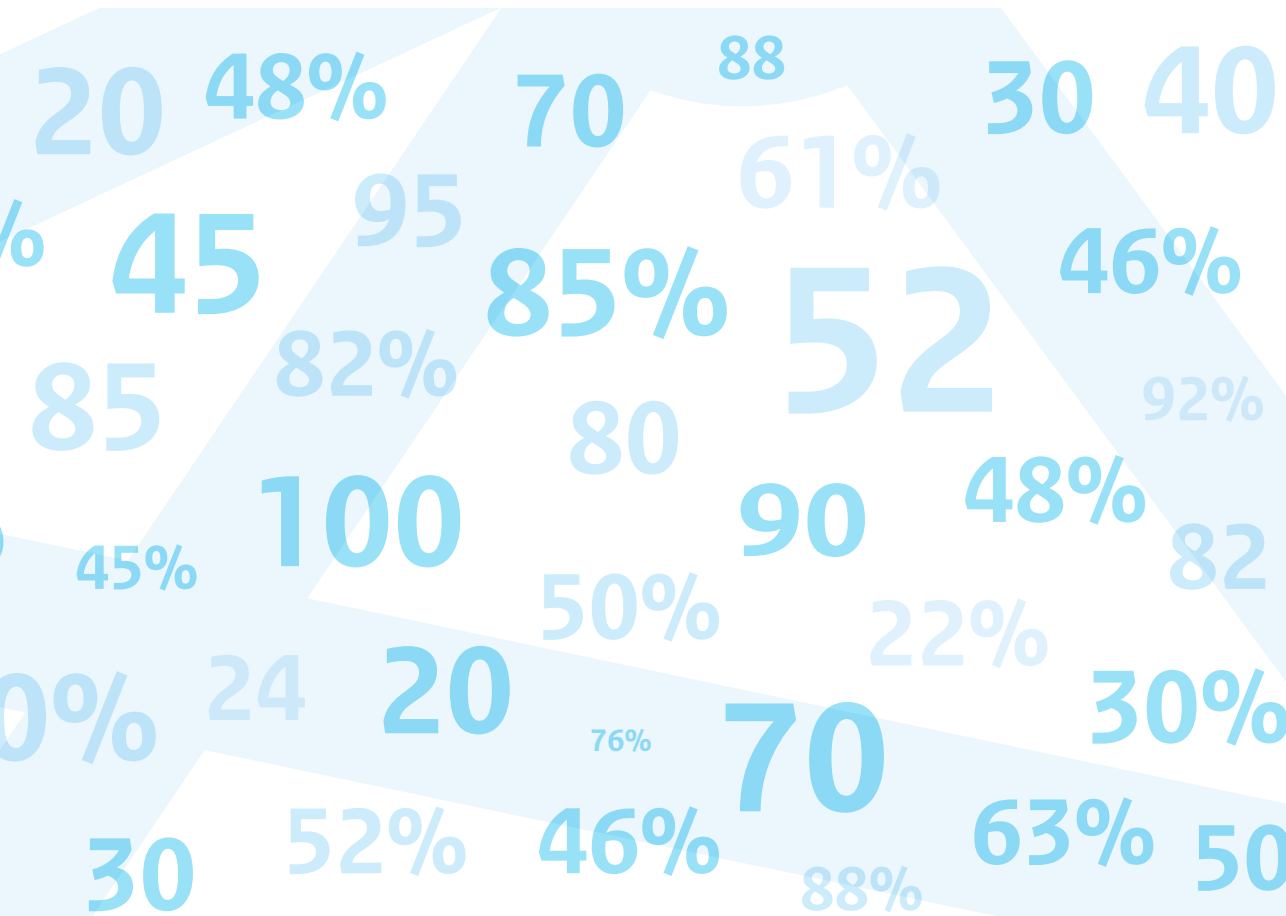
Inhoud

1	Inleiding	5
2	Omvang van de publieke sector	7
2.1	Overheid en Onderwijs	8
2.1.1	Aantal personen	8
2.1.2	Aantal in fte	8
2.2	Gemeenschappelijke regelingen	9
2.2.1	Omvang	9
2.3	Zelfstandige Bestuursorganen	9
2.3.1	Omvang	9
3	Samenstelling personeel	11
3.1	Overheid en Onderwijs	12
3.1.1	Percentage personen werkzaam in deeltijd	12
3.1.2	Gemiddelde deeltijdfactor van personen werkzaam in deeltijd	12
3.1.3	Aandeel vrouwen (%)	13
3.1.4	Gemiddelde leeftijd	14
3.1.5	Aantal personen, jonger dan 35 jaar	15
3.1.6	Aandeel personen, jonger dan 35 jaar (%)	15
3.1.7	Aantal personen, 55 jaar en ouder	16
3.1.8	Aandeel personen, 55 jaar en ouder (%)	16
3.1.9	Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond (%)	17
3.1.10	Aandeel vrouwen in bovenste 10% jaarinkomen (%)	18
3.2	Gemeenschappelijke regelingen	19
3.2.1	Samenstelling personeel	19
4	In- en uitstroom	21
4.1	Instroom personen	22
4.1.1	Instroom personen (aantallen)	22
4.1.2	Instroom personen (%)	23
4.1.3	Instroom vrouwen (aantallen)	24
4.1.4	Aandeel vrouwen van totale instroom (%)	24
4.1.5	Instroom personen niet-westerse migratieachtergrond (aantallen)	25
4.1.6	Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond van totale instroom (%)	25
4.1.7	Instroom personen onder 35 jaar (aantallen)	26
4.1.8	Aandeel personen onder 35 jaar van totale instroom (%)	27
4.1.9	Instroom personen 55 jaar en ouder (aantallen)	27
4.1.10	Aandeel personen 55 jaar en ouder van totale instroom (%)	28
4.2	Uitstroom personen	29
4.2.1	Uitstroom personen (aantallen)	29
4.2.2	Uitstroom personen (%)	29

4.2.3	Uitstroom vrouwen (aantallen)	30
4.2.4	Aandeel vrouwen van totale uitstroom (%)	31
4.2.5	Uitstroom personen niet-westerse migratieachtergrond (aantallen)	31
4.2.6	Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond van totale uitstroom (%)	32
4.2.7	Uitstroom personen onder 35 jaar (aantallen)	32
4.2.8	Aandeel personen onder 35 jaar van totale uitstroom (%)	33
4.2.9	Uitstroom personen 55 jaar en ouder (aantallen)	33
4.2.10	Aandeel personen 55 jaar en ouder van totale uitstroom (%)	34
4.3	Gemeenschappelijke regelingen	35
4.3.1	Instroom gemeenschappelijke regelingen	35
4.3.2	Uitstroom gemeenschappelijke regelingen	35
5	Lonen	37
5.1	Loonsom en contractloonontwikkeling	38
5.1.1	Loonsom (raming in miljoenen)	38
5.1.2	Contractloonontwikkeling op niveaubasis (%)	38
5.1.3	Contractloonontwikkeling op jaarbasis (%)	39
5.2	Bruto pensioengevend jaarinkomen (voltijd)	40
5.2.1	Gemiddeld jaarloon (bij voltijdaanstelling)	40
5.2.2	Gemiddeld jaarloon van laagste 10% inkomens	40
5.2.3	Gemiddeld jaarloon van hoogste 10% inkomens	41
6	Sociale zekerheid	43
6.1	Aantallen uitkeringen	44
6.1.1	Aantal WW uitkeringen (ultimo)	44
6.1.2	Instroom in de WW	44
6.1.3	Uitstroom uit de WW	45
6.1.4	Aantal WAO uitkeringen (ultimo)	45
6.1.5	Aantal IVA uitkeringen (ultimo)	46
6.1.6	Aantal WGA uitkeringen (ultimo)	46
6.1.7	Gemeenschappelijke regelingen	47
6.2	Bedragen uitkeringen	48
6.2.1	Bedrag WW uitkeringen (x 1.000 euro)	48
6.2.2	Bedrag WIA uitkeringen (x 1.000 euro)	48
7	Pensioenen	49
7.1	Aantal personen met pensioen	50
7.2	Gemiddelde pensioenleeftijd (incl. deeltijdpensioen)	50
7.3	Aantal personen vroegpensioen	51
7.4	Aantal fte met vroegpensioen	52
7.5	Aantal personen in dienst na AOW leeftijd	52
7.6	Gemeenschappelijke regelingen	53
8	Toelichting	55
8.1	Bronvermelding	56
8.2	Definities	56

1

Inleiding

Inleiding

Deze publicatie geeft een cijfermatig overzicht van personele en financiële kengetallen in de veertien arbeidsvoorwaardelijke overheidssectoren en de gemeenschappelijke regelingen. De overheidssectoren zijn in de tabellen samengevoegd tot drie taakvelden:

Openbaar Bestuur (Rijk, Gemeenten, Provincies, Rechterlijke Macht, Waterschappen)

Onderwijs en Wetenschappen (Primair Onderwijs, Voortgezet Onderwijs, Middelbaar Beroepsonderwijs, Hoger Beroepsonderwijs, Wetenschappelijk Onderwijs, Onderzoekinstellingen, Universitair Medische Centra)

Veiligheid (Defensie, Politie).

Gemeenschappelijke regelingen en zelfstandige bestuursorganen zijn niet direct verbonden aan een arbeidsvoorwaardelijke sector, daarom worden de resultaten van deze instellingen in aparte tabellen gepresenteerd.

Dit jaar zijn aanpassingen doorgevoerd in het datawarehouse die betrekking hebben op de in- en uitstroom. Binnen de sector defensie werden voorheen verandering van militair in burgerpersoneel of omgekeerd meegeteld bij in- en uitstroom. Dit is met terugwerkende kracht aangepast. De verwerking van de administratieve overhevelingen is opnieuw geprogrammeerd waardoor verplaatsingen die voorheen onterecht tot in- uitstroom werden gerekend niet langer meetellen. Dit is eveneens met terugwerkende kracht aangepast. De in- en uitstroomcijfers kunnen daardoor afwijken van eerdere publicaties. De tabellen over het modale inkomen en het minimumloon zijn vervallen. Hiervoor in de plaats zijn twee nieuwe tabellen opgenomen: een tabel met het gemiddelde bruto pensioengevend jaarinkomen van de laagste 10% inkomens en een tabel met het gemiddelde bruto pensioengevend jaarinkomen van de hoogste 10% inkomens. Samen met de tabel over het gemiddeld jaarloon levert dit een beter beeld van de spreiding van de lonen.

Waar de aantallen kleiner zijn dan 5, wordt in verband met de privacy een * vermeld; de totalen zijn daarop aangepast.

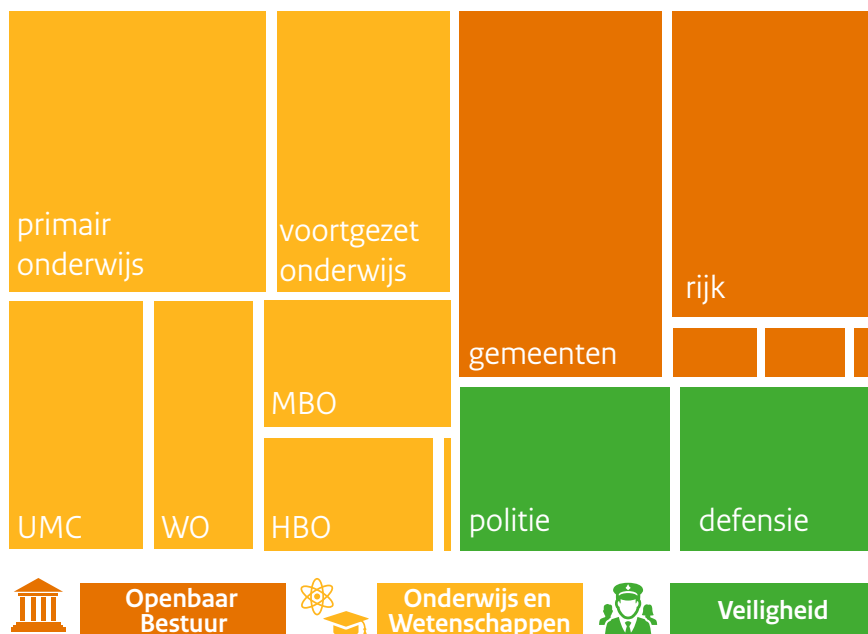
Een overzicht van de gebruikte bronnen en de gehanteerde definities staat achterin deze publicatie. Bij de verwerking van data worden keuzes gemaakt en de beschikbare data zijn vaak met een ander doel verzameld dan het produceren van statistieken. Daarom wordt aangeraden deze definities door te nemen voordat conclusies worden getrokken.

Via de kennisbank van BZK (<https://kennisopenbaarbestuur.nl/cijfers/>) is meer informatie verkrijgbaar waarmee ook andere samenstellingen gemaakt kunnen worden (leeftijds- en salarisklassen, geslacht, e.d.).

2 Omvang van de publieke sector

Omvang sectoren per taakveld (2017)

2.1 Overheid en Onderwijs

2.1.1 Aantal personen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	305.850	296.588	288.956	286.243	285.097	287.468
Rijk	116.997	116.413	116.865	116.528	117.107	118.330
Gemeenten	163.040	155.053	147.755	145.392	144.206	145.015
Provincies	12.179	11.494	10.868	10.970	10.499	10.516
Rechterlijke Macht	3.564	3.537	3.482	3.420	3.338	3.510
Waterschappen	10.070	10.091	9.986	9.933	9.947	10.097
Onderwijs en Wetenschappen	499.709	501.586	503.322	501.718	507.722	511.954
Primair Onderwijs	177.193	177.922	175.860	171.653	172.661	173.261
Voortgezet Onderwijs	105.991	105.920	106.372	107.033	105.236	104.639
Middelbaar Beroepsonderwijs	52.002	51.204	51.775	52.858	55.135	56.229
Hoger Beroepsonderwijs	43.015	43.352	44.568	45.779	47.468	47.350
Wetenschappelijk Onderwijs	53.345	53.089	54.140	53.850	55.098	56.730
Onderzoekinstellingen	2.866	2.763	2.746	2.791	2.878	2.839
Universitair Medische Centra	65.297	67.336	67.861	67.754	69.246	70.906
Veiligheid	122.440	119.142	119.227	119.636	119.179	119.719
Defensie	60.654	57.623	59.170	57.559	56.833	56.820
Politie	61.786	61.519	60.057	62.077	62.346	62.899
Totaal Overheid en Onderwijs	927.999	917.316	911.505	907.597	911.998	919.141

2.1.2 Aantal in fte

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	277.417	269.762	263.309	261.295	260.479	263.066
Rijk	109.098	108.834	109.487	109.150	109.581	110.649
Gemeenten	144.490	137.689	131.258	129.574	128.818	129.977
Provincies	11.028	10.431	9.883	9.993	9.569	9.606
Rechterlijke Macht	3.324	3.308	3.267	3.210	3.136	3.308
Waterschappen	9.478	9.500	9.414	9.368	9.374	9.525
Onderwijs en Wetenschappen	392.861	393.276	393.528	392.438	397.521	400.202
Primair Onderwijs	131.338	130.099	127.869	124.126	125.702	125.824
Voortgezet Onderwijs	86.239	85.879	86.477	86.790	85.122	84.179
Middelbaar Beroepsonderwijs	42.231	41.634	42.081	43.010	44.833	45.609
Hoger Beroepsonderwijs	32.349	32.834	33.858	34.893	35.965	35.859
Wetenschappelijk Onderwijs	43.292	43.876	44.317	44.681	45.638	46.923
Onderzoekinstellingen	2.647	2.556	2.544	2.585	2.651	2.626
Universitair Medische Centra	54.764	56.397	56.383	56.354	57.611	59.182
Veiligheid	119.970	116.737	116.815	117.267	116.790	117.305
Defensie	59.648	56.671	58.241	56.687	55.937	55.895
Politie	60.322	60.066	58.574	60.580	60.853	61.410
Totaal Overheid en Onderwijs	790.248	779.776	773.652	771.001	774.790	780.573

2.2 Gemeenschappelijke regelingen

2.2.1 Omvang

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal werkzame personen	30.843	33.680	36.519	38.384	41.446	44.360
Werkzaam in fte's	26.757	29.403	32.040	33.790	36.665	39.300

2.3 Zelfstandige Bestuursorganen

2.3.1 Omvang

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rijk	40.222	39.796	39.032	38.998	40.365	40.418

3

Samenstelling personeel

Samenstelling Personeel 2017

Vrouwen in
bovenste 10%
jaarinkomen

35,1%

Niet-westerse
migratie-
achtergrond

7,4%

55+ers

28,0%

Deeltijders

47,7%

Jonger dan 35

23,5%

Vrouwen

55,6%

3.1 Overheid en Onderwijs

3.1.1 Percentage personen werkzaam in deeltijd

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	34,9	34,5	34,4	34,5	34,8	35,0
Rijk	28,0	27,4	27,1	27,4	27,9	28,3
Gemeenten	40,1	40,2	40,6	40,7	40,9	41,0
Provincies	39,3	38,8	38,2	37,8	37,9	37,8
Rechterlijke Macht	35,6	35,4	34,9	34,9	34,8	33,7
Waterschappen	23,5	23,7	23,5	23,9	24,6	24,9
Onderwijs en Wetenschappen	59,1	59,8	60,6	61,3	62,1	62,8
Primair Onderwijs	67,9	69,5	70,8	71,9	72,6	73,2
Voortgezet Onderwijs	56,2	57,1	57,7	58,9	60,0	61,4
Middelbaar Beroepsonderwijs	55,0	55,4	56,0	56,7	57,6	58,9
Hoger Beroepsonderwijs	64,2	63,9	64,1	64,6	65,7	66,4
Wetenschappelijk Onderwijs	44,6	43,3	44,0	43,4	44,0	44,6
Onderzoekinstellingen	28,3	28,3	28,2	29,2	30,4	30,3
Universitair Medische Centra	53,0	53,5	54,6	55,2	55,7	56,2
Veiligheid	12,2	12,5	12,5	12,8	13,0	13,1
Defensie	4,2	4,2	4,0	4,0	4,1	4,3
Politie	20,0	20,4	20,9	21,0	21,2	21,2
Totaal Overheid en Onderwijs	44,9	45,5	46,0	46,5	47,1	47,7

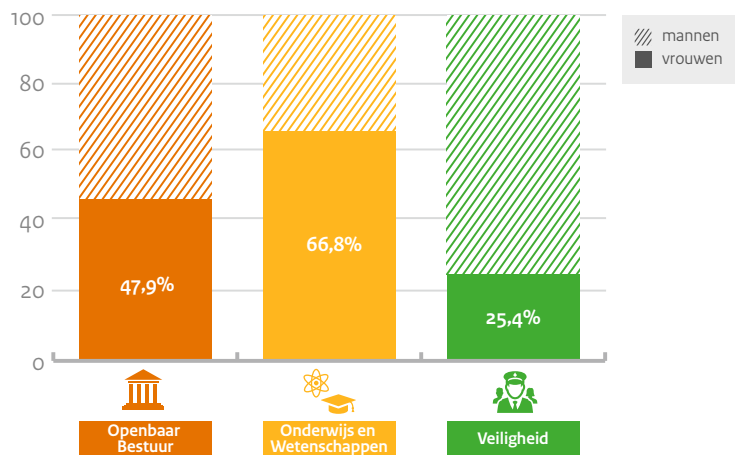
3.1.2 Gemiddelde deeltijdfactor van personen werkzaam in deeltijd

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	0,73	0,73	0,74	0,74	0,75	0,75
Rijk	0,75	0,76	0,76	0,76	0,76	0,76
Gemeenten	0,71	0,72	0,72	0,73	0,74	0,74
Provincies	0,76	0,76	0,76	0,76	0,76	0,77
Rechterlijke Macht	0,79	0,80	0,81	0,81	0,81	0,81
Waterschappen	0,71	0,72	0,73	0,74	0,75	0,75
Onderwijs en Wetenschappen	0,63	0,63	0,63	0,63	0,64	0,64
Primair Onderwijs	0,61	0,59	0,59	0,60	0,61	0,61
Voortgezet Onderwijs	0,66	0,66	0,66	0,67	0,67	0,67
Middelbaar Beroepsonderwijs	0,65	0,66	0,66	0,67	0,67	0,68
Hoger Beroepsonderwijs	0,61	0,61	0,62	0,63	0,62	0,63
Wetenschappelijk Onderwijs	0,57	0,59	0,58	0,60	0,60	0,61
Onderzoekinstellingen	0,73	0,74	0,74	0,75	0,74	0,75
Universitair Medische Centra	0,69	0,69	0,69	0,69	0,70	0,70
Veiligheid	0,73	0,73	0,73	0,74	0,74	0,75
Defensie	0,67	0,68	0,68	0,69	0,69	0,70
Politie	0,74	0,74	0,74	0,75	0,75	0,76
Totaal Overheid en Onderwijs	0,66	0,66	0,66	0,66	0,67	0,67

3.1.3 Aandeel vrouwen (%)

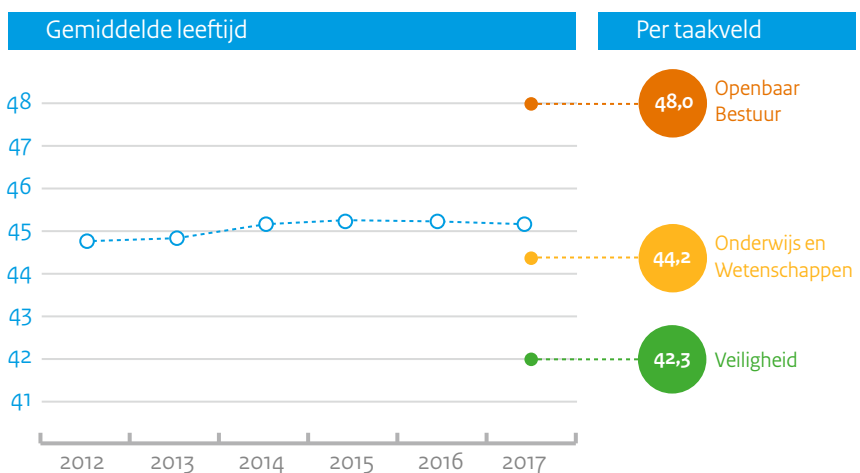
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	44,9	45,3	45,8	46,3	47,1	47,9
Rijk	43,0	43,5	43,9	44,3	45,3	45,9
Gemeenten	47,2	47,7	48,4	49,1	49,8	50,7
Provincies	42,7	43,3	43,9	43,9	44,2	44,9
Rechterlijke Macht	55,6	56,5	57,0	57,3	57,6	58,8
Waterschappen	27,5	27,8	27,9	28,3	28,6	29,0
Onderwijs en Wetenschappen	65,1	65,6	65,9	66,2	66,5	66,8
Primair Onderwijs	82,2	82,7	83,2	83,6	84,1	84,5
Voortgezet Onderwijs	53,1	53,8	54,4	55,1	55,1	55,5
Middelbaar Beroepsonderwijs	54,8	55,2	55,8	56,4	56,8	57,4
Hoger Beroepsonderwijs	54,7	55,2	55,6	56,1	56,4	56,6
Wetenschappelijk Onderwijs	46,5	47,1	47,6	48,0	48,7	48,9
Onderzoekinstellingen	34,1	35,1	35,4	35,9	36,3	37,8
Universitair Medische Centra	69,2	69,3	69,4	69,5	70,0	70,3
Veiligheid	24,5	24,8	24,5	24,7	25,1	25,4
Defensie	13,7	13,7	13,6	13,6	13,8	14,2
Politie	35,0	35,2	35,3	35,1	35,4	35,8
Totaal Overheid en Onderwijs	53,1	53,7	54,1	54,4	55,0	55,6

Aandeel mannen en vrouwen per sectoraal taakveld (2017)

3.1.4 Gemiddelde leeftijd

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	46,8	47,2	47,7	48,0	48,0	48,0
Rijk	46,5	46,7	47,1	47,5	47,4	47,5
Gemeenten	46,9	47,5	48,0	48,3	48,4	48,2
Provincies	47,9	48,5	48,9	49,3	49,5	49,5
Rechterlijke Macht	48,3	48,6	49,2	49,9	50,6	50,5
Waterschappen	46,6	47,1	47,5	47,9	48,1	48,3
Onderwijs en Wetenschappen	44,0	44,2	44,2	44,2	44,2	44,2
Primair Onderwijs	43,8	43,8	43,9	44,0	44,0	43,9
Voortgezet Onderwijs	45,6	45,7	45,7	45,6	45,6	45,6
Middelbaar Beroepsonderwijs	48,2	48,5	48,4	48,0	47,7	47,6
Hoger Beroepsonderwijs	45,4	45,7	45,7	45,7	45,9	46,2
Wetenschappelijk Onderwijs	40,2	40,5	40,3	40,8	40,7	40,8
Onderzoekinstellingen	40,5	40,7	40,8	41,2	41,2	41,5
Universitair Medische Centra	41,3	41,4	41,5	41,7	41,8	41,7
Veiligheid	40,6	41,4	41,4	41,8	42,1	42,3
Defensie	38,5	39,3	38,6	38,6	38,9	39,1
Politie	42,7	43,3	44,1	44,7	45,0	45,2
Totaal Overheid en Onderwijs	44,5	44,8	44,9	45,1	45,2	45,1

3.1.5 Aantal personen, jonger dan 35 jaar

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	42.337	38.700	35.532	34.028	35.221	38.114
Rijk	17.144	17.327	17.066	16.314	17.114	17.941
Gemeenten	22.180	18.732	16.122	15.564	16.026	17.876
Provincies	1.336	1.111	977	916	879	990
Rechterlijke Macht	321	288	232	170	127	186
Waterschappen	1.356	1.242	1.135	1.064	1.075	1.121
Onderwijs en Wetenschappen	136.083	135.898	137.187	135.583	137.275	139.254
Primair Onderwijs	50.442	50.624	49.696	47.761	47.141	47.648
Voortgezet Onderwijs	24.004	23.974	24.387	24.934	24.831	24.691
Middelbaar Beroepsonderwijs	7.221	7.062	7.610	8.529	9.443	9.963
Hoger Beroepsonderwijs	8.590	8.344	8.549	8.679	8.815	8.303
Wetenschappelijk Onderwijs	21.828	21.293	22.137	21.312	21.847	22.474
Onderzoekinstellingen	1.177	1.093	1.080	1.051	1.101	1.056
Universitair Medische Centra	22.821	23.508	23.728	23.317	24.097	25.119
Veiligheid	44.402	41.154	41.717	40.486	39.554	38.712
Defensie	26.411	23.919	26.117	25.465	24.890	24.648
Politie	17.991	17.235	15.600	15.021	14.664	14.064
Totaal Overheid en Onderwijs	222.822	215.752	214.436	210.097	212.050	216.080

3.1.6 Aandeel personen, jonger dan 35 jaar (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	13,9	13,0	12,3	11,9	12,4	13,3
Rijk	14,8	14,8	14,6	14,0	14,6	15,2
Gemeenten	13,6	12,1	10,9	10,7	11,1	12,3
Provincies	11,0	9,7	9,0	8,4	8,4	9,4
Rechterlijke Macht	9,0	8,1	6,7	5,0	3,8	5,3
Waterschappen	13,5	12,3	11,4	10,7	10,8	11,1
Onderwijs en Wetenschappen	27,2	27,1	27,3	27,0	27,0	27,2
Primair Onderwijs	28,5	28,5	28,3	27,8	27,3	27,5
Voortgezet Onderwijs	22,6	22,6	22,9	23,3	23,6	23,6
Middelbaar Beroepsonderwijs	13,9	13,8	14,7	16,1	17,1	17,7
Hoger Beroepsonderwijs	20,0	19,2	19,2	19,0	18,6	17,5
Wetenschappelijk Onderwijs	40,9	40,1	40,9	39,6	39,7	39,6
Onderzoekinstellingen	41,1	39,6	39,3	37,7	38,3	37,2
Universitair Medische Centra	34,9	34,9	35,0	34,4	34,8	35,4
Veiligheid	36,3	34,5	35,0	33,8	33,2	32,7
Defensie	43,5	41,5	44,1	44,2	43,8	43,4
Politie	29,1	28,0	26,0	24,2	23,5	22,8
Totaal Overheid en Onderwijs	24,0	23,5	23,5	23,1	23,2	23,5

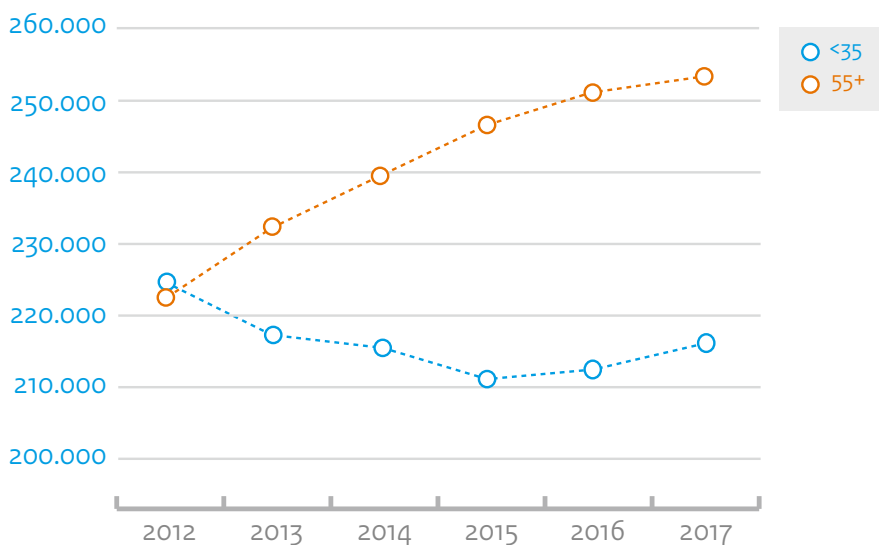
3.1.7 Aantal personen, 55 jaar en ouder

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	79.685	82.293	85.637	89.197	91.198	94.145
Rijk	29.070	30.892	33.138	35.314	35.925	37.655
Gemeenten	43.533	44.084	45.002	46.005	47.228	48.112
Provincies	3.648	3.671	3.670	3.843	3.839	3.902
Rechterlijke Macht	1.020	1.055	1.111	1.180	1.243	1.324
Waterschappen	2.414	2.591	2.716	2.855	2.963	3.152
Onderwijs en Wetenschappen	124.044	129.033	132.244	133.240	135.848	136.768
Primair Onderwijs	43.437	45.262	45.936	45.035	45.661	45.343
Voortgezet Onderwijs	30.627	31.576	32.304	32.687	32.288	32.062
Middelbaar Beroepsonderwijs	18.084	18.536	19.068	19.097	19.779	19.941
Hoger Beroepsonderwijs	10.867	11.399	11.929	12.397	13.023	13.289
Wetenschappelijk Onderwijs	9.460	9.736	9.961	10.284	10.568	10.922
Onderzoekinstellingen	498	485	497	523	556	562
Universitair Medische Centra	11.071	12.039	12.549	13.217	13.973	14.649
Veiligheid	18.186	20.036	20.954	23.167	24.866	25.903
Defensie	6.316	6.879	6.708	7.175	7.871	8.571
Politie	11.870	13.157	14.246	15.992	16.995	17.332
Totaal Overheid en Onderwijs	221.915	231.362	238.835	245.604	251.912	256.816

3.1.8 Aandeel personen, 55 jaar en ouder (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	26,1	27,7	29,6	31,1	32,0	32,7
Rijk	25,1	26,5	28,3	30,3	30,7	31,8
Gemeenten	26,7	28,4	30,5	31,6	32,8	33,2
Provincies	30,0	31,9	33,8	35,0	36,6	37,1
Rechterlijke Macht	28,6	29,8	31,9	34,5	37,2	37,7
Waterschappen	24,0	25,7	27,2	28,7	29,8	31,2
Onderwijs en Wetenschappen	24,8	25,7	26,3	26,6	26,8	26,7
Primair Onderwijs	24,5	25,4	26,1	26,2	26,4	26,2
Voortgezet Onderwijs	28,9	29,8	30,4	30,5	30,7	30,6
Middelbaar Beroepsonderwijs	34,8	36,2	36,8	36,1	35,9	35,5
Hoger Beroepsonderwijs	25,3	26,3	26,8	27,1	27,4	28,1
Wetenschappelijk Onderwijs	17,7	18,3	18,4	19,1	19,2	19,3
Onderzoekinstellingen	17,4	17,6	18,1	18,7	19,3	19,8
Universitair Medische Centra	17,0	17,9	18,5	19,5	20,2	20,7
Veiligheid	14,9	16,8	17,6	19,4	20,9	21,9
Defensie	10,4	11,9	11,3	12,5	13,8	15,1
Politie	19,2	21,4	23,7	25,8	27,3	28,1
Totaal Overheid en Onderwijs	23,9	25,2	26,2	27,1	27,6	28,0

Aantal personen 35min en 55plus

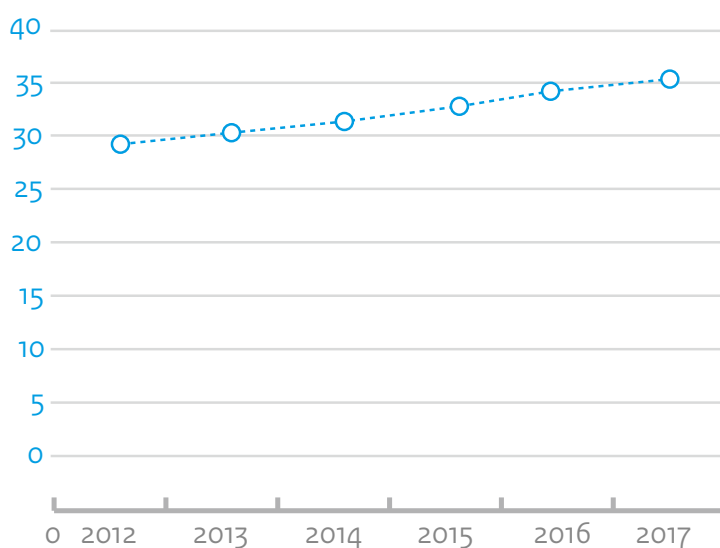
3.1.9 Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	8,1	8,3	8,4	8,6	9,1	9,7
Rijk	8,4	8,7	9,0	9,1	9,8	10,3
Gemeenten	8,6	8,8	8,8	9,1	9,5	10,1
Provincies	4,2	4,2	4,3	4,2	4,4	4,6
Rechterlijke Macht	2,4	2,6	2,6	2,5	2,6	2,7
Waterschappen	2,3	2,4	2,4	2,5	2,5	2,7
Onderwijs en Wetenschappen	5,5	5,5	5,7	5,8	6,1	6,7
Primair Onderwijs	3,6	3,6	3,6	3,7	3,8	4,0
Voortgezet Onderwijs	5,1	5,2	5,4	5,5	5,7	6,1
Middelbaar Beroepsonderwijs	5,9	6,1	6,3	6,8	7,3	7,9
Hoger Beroepsonderwijs	4,9	5,0	5,2	5,4	5,6	6,3
Wetenschappelijk Onderwijs	9,1	9,4	9,7	9,9	10,4	11,5
Onderzoekinstellingen	11,8	11,7	12,7	12,7	13,5	13,8
Universitair Medische Centra	8,0	7,9	8,0	7,9	8,0	9,0
Veiligheid	5,1	5,1	5,1	5,2	5,3	5,5
Defensie	4,7	4,7	4,8	4,8	4,8	4,9
Politie	5,5	5,5	5,5	5,5	5,7	6,0
Totaal Overheid en Onderwijs	6,3	6,4	6,5	6,6	6,9	7,4

3.1.10 Aandeel vrouwen in bovenste 10% jaarinkomen (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	29,1	30,0	31,2	32,0	33,1	34,0
Rijk	26,5	27,4	28,5	29,5	29,9	30,9
Gemeenten	27,9	29,3	30,3	31,9	33,3	34,9
Provincies	23,9	25,6	25,5	26,6	27,3	28,7
Rechterlijke Macht	25,3	25,9	25,8	30,3	29,9	32,3
Waterschappen	16,6	17,1	18,5	19,3	20,8	22,5
Onderwijs en Wetenschappen	31,0	32,3	34,1	35,4	36,9	38,2
Primair Onderwijs	55,0	57,6	60,3	62,3	60,2	65,1
Voortgezet Onderwijs	27,4	30,4	33,3	35,7	38,6	39,8
Middelbaar Beroepsonderwijs	31,0	32,3	33,2	34,8	34,8	36,7
Hoger Beroepsonderwijs	34,3	35,3	37,2	38,4	39,5	40,8
Wetenschappelijk Onderwijs	18,5	19,0	21,7	21,2	23,1	23,7
Onderzoekinstellingen	17,4	18,8	18,2	20,4	20,5	22,9
Universitair Medische Centra	37,8	39,0	40,2	41,3	42,3	43,4
Veiligheid	12,7	13,6	14,5	14,1	16,1	16,1
Defensie	9,8	10,3	11,1	11,9	11,9	12,3
Politie	15,1	16,4	17,6	16,3	19,3	19,6
Totaal Overheid en Onderwijs	28,9	30,2	31,3	32,5	33,9	35,1

Aandeel vrouwen in bovenste 10% jaarinkomen (%)

3.2 Gemeenschappelijke regelingen

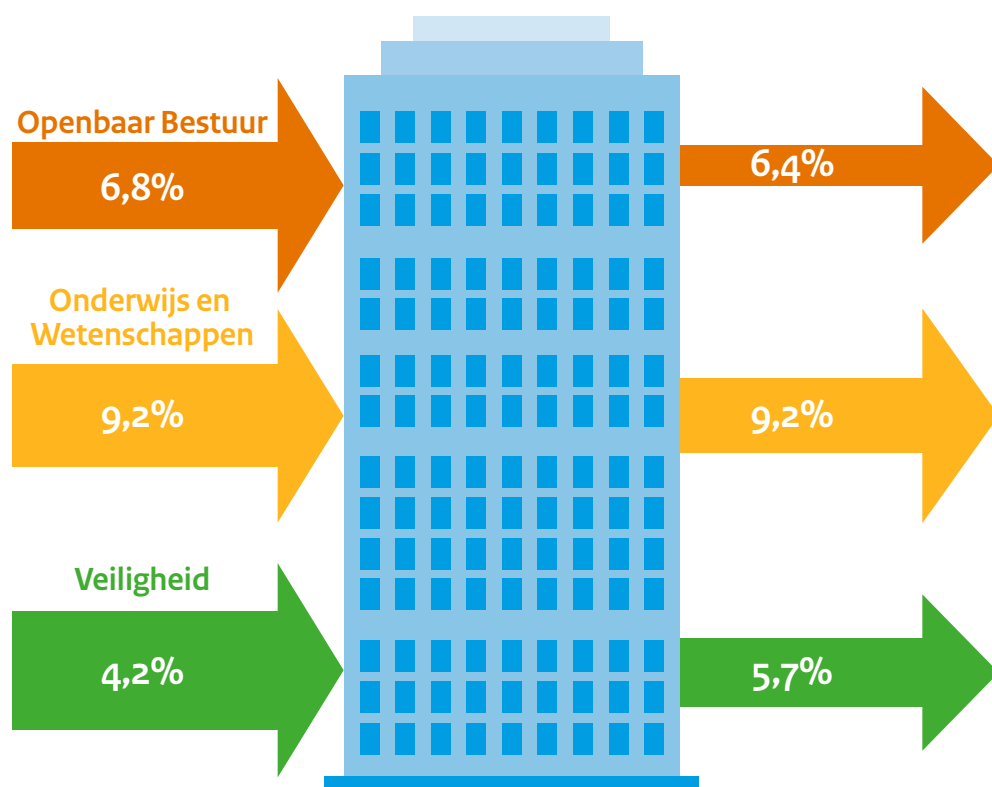
3.2.1 Samenstelling personeel

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Deeltijd (%)	41,7	41,2	40,7	41,1	41,7	42,3
Vrouwen (%)	46,5	46,1	46,1	47,2	48,2	49,1
Jonger dan 35 jaar (%)	15,4	14,2	13,0	12,3	12,2	12,5
55 jaar en ouder (%)	24,9	25,8	26,9	28,0	29,5	30,6
Niet-westerse migratieachtergrond (%)	3,5	3,5	3,8	4,1	4,3	4,6
Aandeel vrouwen bovenste 10%	32,4	32,1	33,0	34,3	35,7	37,0
Gemiddelde leeftijd	46,2	46,6	47,0	47,3	47,6	47,7
Gemiddelde deeltijdfactor	0,68	0,68	0,69	0,70	0,71	0,72

4 In- en uitstroom

In- en uitstroom werkzame personen per taakveld (2017)

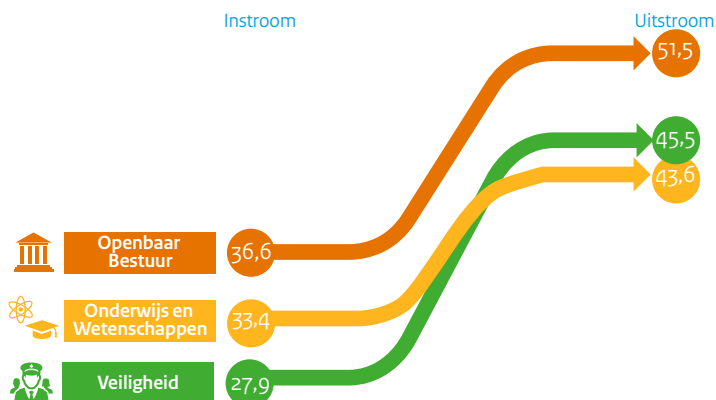

4.1 Instroom personen

4.1.1 Instroom personen (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	6.709	8.151	8.912	12.402	16.633	20.364
Rijk	1.801	3.899	4.959	4.440	7.151	7.245
Gemeenten	4.178	3.559	3.302	6.851	8.500	11.487
Provincies	261	245	265	725	466	742
Rechterlijke Macht	29	72	48	31	42	257
Waterschappen	440	376	338	355	474	633
Onderwijs en Wetenschappen	39.399	43.414	41.826	44.508	48.837	50.504
Primair Onderwijs	9.640	12.450	9.215	9.035	10.538	12.111
Voortgezet Onderwijs	6.633	7.198	7.588	8.389	8.213	8.117
Middelbaar Beroepsonderwijs	2.500	2.878	3.832	5.160	5.041	5.574
Hoger Beroepsonderwijs	5.028	4.378	5.036	5.521	5.993	4.520
Wetenschappelijk Onderwijs	8.119	8.495	9.025	9.060	10.035	10.541
Onderzoekinstellingen	493	348	386	480	489	410
Universitair Medische Centra	6.986	7.667	6.744	6.863	8.528	9.231
Veiligheid	2.816	2.200	2.927	4.212	4.893	5.177
Defensie	617	1.004	2.597	2.672	2.689	3.379
Politie	2.199	1.196	330	1.540	2.204	1.798
Totaal Overheid en Onderwijs	48.924	53.765	53.665	61.122	70.363	76.045

Gemiddelde leeftijd per taakveld

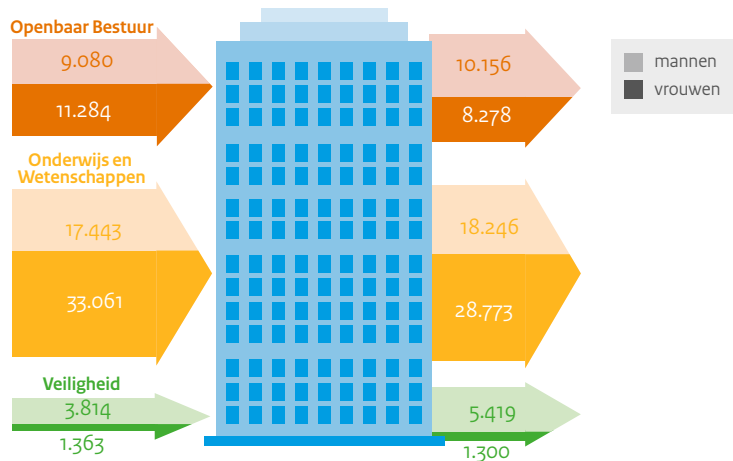

4.1.2 Instroom personen (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	2,1	2,6	3,0	4,2	5,6	6,8
Rijk	1,5	3,2	4,1	3,7	5,8	5,9
Gemeenten	2,4	2,2	2,1	4,5	5,6	7,5
Provincies	2,0	2,0	2,3	6,3	4,2	6,7
Rechterlijke Macht	0,8	2,0	1,3	0,9	1,2	7,2
Waterschappen	4,2	3,6	3,3	3,4	4,6	6,0
Onderwijs en Wetenschappen	7,4	8,2	7,9	8,3	9,0	9,2
Primair Onderwijs	5,1	6,7	5,0	5,0	5,8	6,6
Voortgezet Onderwijs	5,8	6,4	6,7	7,3	7,3	7,2
Middelbaar Beroepsonderwijs	4,4	5,3	7,0	9,1	8,6	9,2
Hoger Beroepsonderwijs	10,8	9,4	10,5	11,1	11,7	8,7
Wetenschappelijk Onderwijs	13,4	14,2	14,7	14,7	15,8	16,1
Onderzoekinstellingen	15,4	11,1	12,3	15,1	15,1	12,7
Universitair Medische Centra	9,9	10,7	9,2	9,3	11,5	12,0
Veiligheid	2,2	1,8	2,4	3,4	3,9	4,2
Defensie	0,9	1,6	4,1	4,4	4,5	5,6
Politie	3,5	1,9	0,5	2,5	3,4	2,8
Totaal Overheid en Onderwijs	5,0	5,6	5,6	6,4	7,3	7,8

In- uitstroom per taakveld per geslacht (2017)

4.1.3 Instroom vrouwen (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	3.271	4.255	4.587	6.868	9.182	11.284
Rijk	916	2.064	2.553	2.445	3.910	3.856
Gemeenten	2.093	1.907	1.775	3.965	4.879	6.654
Provincies	105	109	113	302	209	367
Rechterlijke Macht	15	37	28	18	20	176
Waterschappen	142	138	118	138	164	231
Onderwijs en Wetenschappen	25.619	28.773	26.743	28.166	31.545	33.061
Primair Onderwijs	8.147	10.523	7.685	7.370	8.731	10.025
Voortgezet Onderwijs	3.967	4.346	4.604	5.008	4.931	4.874
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.476	1.699	2.346	3.081	2.972	3.374
Hoger Beroepsonderwijs	2.943	2.555	2.901	3.228	3.415	2.587
Wetenschappelijk Onderwijs	4.096	4.239	4.557	4.600	5.289	5.423
Onderzoekinstellingen	171	132	122	189	175	162
Universitair Medische Centra	4.819	5.279	4.528	4.690	6.032	6.616
Veiligheid	832	595	506	946	1.362	1.363
Defensie	81	136	399	417	463	631
Politie	751	459	107	529	899	732
Totaal Overheid en Onderwijs	29.722	33.623	31.836	35.980	42.089	45.708

4.1.4 Aandeel vrouwen van totale instroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	48,8	52,2	51,5	55,4	55,2	55,4
Rijk	50,9	52,9	51,5	55,1	54,7	53,2
Gemeenten	50,1	53,6	53,8	57,9	57,4	57,9
Provincies	40,2	44,5	42,6	41,7	44,8	49,5
Rechterlijke Macht	51,7	51,4	58,3	58,1	47,6	68,5
Waterschappen	32,3	36,7	34,9	38,9	34,6	36,5
Onderwijs en Wetenschappen	65,0	66,3	63,9	63,3	64,6	65,5
Primair Onderwijs	84,5	84,5	83,4	81,6	82,9	82,8
Voortgezet Onderwijs	59,8	60,4	60,7	59,7	60,0	60,0
Middelbaar Beroepsonderwijs	59,0	59,0	61,2	59,7	59,0	60,5
Hoger Beroepsonderwijs	58,5	58,4	57,6	58,5	57,0	57,2
Wetenschappelijk Onderwijs	50,4	49,9	50,5	50,8	52,7	51,4
Onderzoekinstellingen	34,7	37,9	31,6	39,4	35,8	39,5
Universitair Medische Centra	69,0	68,9	67,1	68,3	70,7	71,7
Veiligheid	29,5	27,0	17,3	22,5	27,8	26,3
Defensie	13,1	13,5	15,4	15,6	17,2	18,7
Politie	34,2	38,4	32,4	34,4	40,8	40,7
Totaal Overheid en Onderwijs	60,8	62,5	59,3	58,9	59,8	60,1

4.1.5 Instroom personen niet-westerse migratieachtergrond (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	707	991	1.148	1.491	2.579	2.974
Rijk	232	623	836	528	1.346	1.229
Gemeenten	436	338	285	916	1.182	1.661
Provincies	14	7	13	25	35	45
Rechterlijke Macht	*	*	*	*	*	9
Waterschappen	25	23	14	22	16	30
Onderwijs en Wetenschappen	3.533	3.791	4.032	4.376	5.282	5.745
Primair Onderwijs	442	537	484	520	660	848
Voortgezet Onderwijs	564	548	653	702	789	801
Middelbaar Beroepsonderwijs	252	303	375	579	617	687
Hoger Beroepsonderwijs	348	303	377	458	473	384
Wetenschappelijk Onderwijs	1.125	1.270	1.356	1.342	1.687	1.738
Onderzoekinstellingen	78	69	81	80	103	90
Universitair Medische Centra	724	761	706	695	953	1.197
Veiligheid	172	150	195	258	400	456
Defensie	33	65	175	163	176	203
Politie	139	85	20	95	224	253
Totaal Overheid en Onderwijs	4.412	4.932	5.375	6.125	8.261	9.175

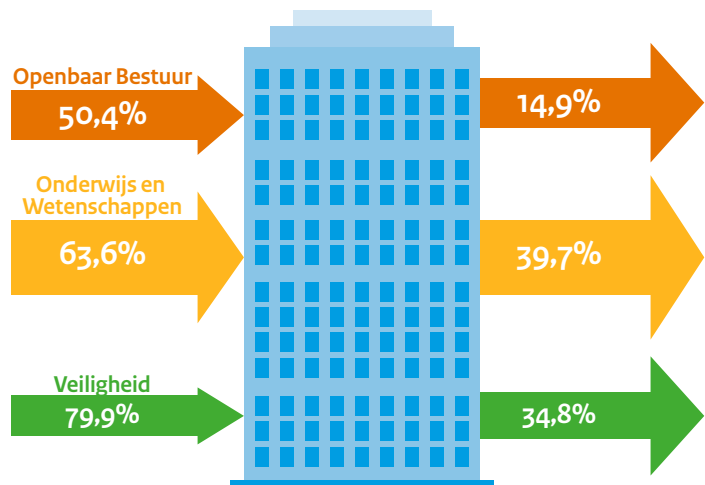
4.1.6 Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond van totale instroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	10,6	12,2	12,9	12,0	15,5	14,6
Rijk	12,9	16,0	16,9	11,9	18,8	17,0
Gemeenten	10,4	9,5	8,6	13,4	13,9	14,5
Provincies	5,4	2,9	4,9	3,4	7,5	6,1
Rechterlijke Macht	*	*	*	*	*	3,5
Waterschappen	5,7	6,1	4,1	6,2	3,4	4,7
Onderwijs en Wetenschappen	9,0	8,7	9,6	9,8	10,8	11,4
Primair Onderwijs	4,6	4,3	5,3	5,8	6,3	7,0
Voortgezet Onderwijs	8,5	7,6	8,6	8,4	9,6	9,9
Middelbaar Beroepsonderwijs	10,1	10,5	9,8	11,2	12,2	12,3
Hoger Beroepsonderwijs	6,9	6,9	7,5	8,3	7,9	8,5
Wetenschappelijk Onderwijs	13,9	14,9	15,0	14,8	16,8	16,5
Onderzoekinstellingen	15,8	19,8	21,0	16,7	21,1	22,0
Universitair Medische Centra	10,4	9,9	10,5	10,1	11,2	13,0
Veiligheid	6,1	6,8	6,7	6,1	8,2	8,8
Defensie	5,3	6,5	6,7	6,1	6,5	6,0
Politie	6,3	7,1	6,1	6,2	10,2	14,1
Totaal Overheid en Onderwijs	9,0	9,2	10,0	10,0	11,7	12,1

4.1.7 Instroom personen onder 35 jaar (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	3.441	4.295	4.952	6.136	8.591	10.270
Rijk	1.124	2.554	3.066	2.631	4.021	4.169
Gemeenten	1.963	1.465	1.578	3.165	4.092	5.399
Provincies	129	117	135	175	231	331
Rechterlijke Macht	8	14	16	5	8	99
Waterschappen	217	145	157	160	239	272
Onderwijs en Wetenschappen	26.427	28.901	28.286	29.069	31.290	32.113
Primair Onderwijs	6.367	8.014	6.306	6.123	6.809	7.692
Voortgezet Onderwijs	3.760	4.071	4.442	4.751	4.583	4.425
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.151	1.390	1.910	2.474	2.347	2.490
Hoger Beroepsonderwijs	2.697	2.361	2.668	2.909	2.939	2.256
Wetenschappelijk Onderwijs	6.831	6.975	7.444	7.252	7.828	8.082
Onderzoekinstellingen	340	264	298	319	365	279
Universitair Medische Centra	5.281	5.826	5.218	5.241	6.419	6.889
Veiligheid	2.401	1.862	2.545	3.433	3.904	4.134
Defensie	592	864	2.289	2.400	2.437	2.881
Politie	1.809	998	256	1.033	1.467	1.253
Totaal Overheid en Onderwijs	32.269	35.058	35.783	38.638	43.785	46.517

In- en uitstroom jongeren (<35) per taakveld

4.1.8 Aandeel personen onder 35 jaar van totale instroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	51,3	52,7	55,6	49,5	51,7	50,4
Rijk	62,4	65,5	61,8	59,3	56,2	57,5
Gemeenten	47,0	41,2	47,8	46,2	48,1	47,0
Provincies	49,4	47,8	50,9	24,1	49,6	44,6
Rechterlijke Macht	27,6	19,4	33,3	16,1	19,0	38,5
Waterschappen	49,3	38,6	46,4	45,1	50,4	43,0
Onderwijs en Wetenschappen	67,1	66,6	67,6	65,3	64,1	63,6
Primair Onderwijs	66,0	64,4	68,4	67,8	64,6	63,5
Voortgezet Onderwijs	56,7	56,6	58,5	56,6	55,8	54,5
Middelbaar Beroepsonderwijs	46,0	48,3	49,8	47,9	46,6	44,7
Hoger Beroepsonderwijs	53,6	53,9	53,0	52,7	49,0	49,9
Wetenschappelijk Onderwijs	84,1	82,1	82,5	80,0	78,0	76,7
Onderzoekinstellingen	69,0	75,9	77,2	66,5	74,6	68,0
Universitair Medische Centra	75,6	76,0	77,4	76,4	75,3	74,6
Veiligheid	85,3	84,6	86,9	81,5	79,8	79,9
Defensie	95,9	86,1	88,1	89,8	90,6	85,3
Politie	82,3	83,4	77,6	67,1	66,6	69,7
Totaal Overheid en Onderwijs	66,0	65,2	66,7	63,2	62,2	61,2

4.1.9 Instroom personen 55 jaar en ouder (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	473	719	648	1.061	1.260	1.681
Rijk	90	148	286	283	480	496
Gemeenten	339	526	319	611	723	1.074
Provincies	21	13	19	150	30	64
Rechterlijke Macht	*	8	*	*	5	9
Waterschappen	23	24	24	17	22	38
Onderwijs en Wetenschappen	1.859	2.571	2.025	2.431	2.894	3.072
Primair Onderwijs	588	940	504	532	746	863
Voortgezet Onderwijs	444	636	539	694	712	707
Middelbaar Beroepsonderwijs	201	248	311	415	463	547
Hoger Beroepsonderwijs	329	333	352	380	480	336
Wetenschappelijk Onderwijs	115	184	149	202	229	274
Onderzoekinstellingen	21	*	8	23	16	18
Universitair Medische Centra	161	230	162	185	248	327
Veiligheid	18	45	56	161	164	223
Defensie	3	32	49	51	50	143
Politie	15	13	7	110	114	80
Totaal Overheid en Onderwijs	2.350	3.335	2.729	3.653	4.318	4.976

4.1.10 Aandeel personen 55 jaar en ouder van totale instroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	7,1	8,8	7,3	8,6	7,6	8,3
Rijk	5,0	3,8	5,8	6,4	6,7	6,8
Gemeenten	8,1	14,8	9,7	8,9	8,5	9,3
Provincies	8,0	5,3	7,2	20,7	6,4	8,6
Rechterlijke Macht	*	11,1	*	*	11,9	3,5
Waterschappen	5,2	6,4	7,1	4,8	4,6	6,0
Onderwijs en Wetenschappen	4,7	5,9	4,8	5,5	5,9	6,1
Primair Onderwijs	6,1	7,6	5,5	5,9	7,1	7,1
Voortgezet Onderwijs	6,7	8,8	7,1	8,3	8,7	8,7
Middelbaar Beroepsonderwijs	8,0	8,6	8,1	8,0	9,2	9,8
Hoger Beroepsonderwijs	6,5	7,6	7,0	6,9	8,0	7,4
Wetenschappelijk Onderwijs	1,4	2,2	1,7	2,2	2,3	2,6
Onderzoekinstellingen	4,3	*	2,1	4,8	3,3	4,4
Universitair Medische Centra	2,3	3,0	2,4	2,7	2,9	3,5
Veiligheid	0,6	2,0	1,9	3,8	3,4	4,3
Defensie	0,5	3,2	1,9	1,9	1,9	4,2
Politie	0,7	1,1	2,1	7,1	5,2	4,4
Totaal Overheid en Onderwijs	4,8	6,2	5,1	6,0	6,1	6,5

4.2 Uitstroom personen

4.2.1 Uitstroom personen (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	15.868	15.091	14.523	14.243	15.920	18.434
Rijk	4.999	4.708	4.678	5.270	6.721	6.128
Gemeenten	9.571	9.078	8.615	7.816	7.974	11.008
Provincies	685	833	752	653	636	727
Rechterlijke Macht	131	135	101	93	126	85
Waterschappen	482	337	377	411	463	486
Onderwijs en Wetenschappen	50.179	41.268	43.164	46.399	45.275	47.019
Primair Onderwijs	15.381	11.187	11.992	12.945	12.082	11.792
Voortgezet Onderwijs	8.243	7.050	7.192	8.064	7.744	8.219
Middelbaar Beroepsonderwijs	4.806	3.732	3.516	3.955	3.842	4.519
Hoger Beroepsonderwijs	4.048	3.770	3.839	4.434	4.435	4.750
Wetenschappelijk Onderwijs	8.966	9.232	8.938	9.335	9.606	9.574
Onderzoekinstellingen	386	448	455	438	427	450
Universitair Medische Centra	8.349	5.849	7.232	7.228	7.139	7.715
Veiligheid	7.211	6.527	6.457	6.488	6.083	6.719
Defensie	5.687	5.083	4.646	4.941	4.102	4.104
Politie	1.524	1.444	1.811	1.547	1.981	2.615
Totaal Overheid en Onderwijs	73.258	62.886	64.144	67.130	67.278	72.172

4.2.2 Uitstroom personen (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	5,1	5,0	5,0	4,9	5,6	6,4
Rijk	4,3	4,0	4,0	4,5	5,7	5,2
Gemeenten	5,8	5,7	5,7	5,3	5,5	7,6
Provincies	5,5	7,0	6,7	6,0	5,9	6,9
Rechterlijke Macht	3,6	3,8	2,9	2,7	3,7	2,5
Waterschappen	4,8	3,3	3,8	4,1	4,7	4,8
Onderwijs en Wetenschappen	9,9	8,2	8,6	9,2	9,0	9,2
Primair Onderwijs	8,5	6,3	6,8	7,5	7,0	6,8
Voortgezet Onderwijs	7,8	6,7	6,8	7,6	7,3	7,8
Middelbaar Beroepsonderwijs	8,9	7,2	6,8	7,6	7,1	8,1
Hoger Beroepsonderwijs	9,5	8,7	8,7	9,8	9,5	10,0
Wetenschappelijk Onderwijs	16,7	17,3	16,7	17,3	17,6	17,1
Onderzoekinstellingen	13,7	15,9	16,5	15,8	15,1	15,7
Universitair Medische Centra	12,6	8,8	10,7	10,7	10,4	11,0
Veiligheid	5,8	5,4	5,4	5,4	5,1	5,7
Defensie	9,1	8,6	8,0	8,5	7,2	7,2
Politie	2,5	2,3	3,0	2,5	3,2	4,2
Totaal Overheid en Onderwijs	7,8	6,8	7,0	7,4	7,4	7,9

4.2.3 Uitstroom vrouwen (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	6.735	6.161	5.951	5.953	6.381	8.278
Rijk	2.135	1.936	1.981	2.207	2.440	2.644
Gemeenten	4.153	3.777	3.544	3.323	3.515	5.153
Provincies	262	310	268	266	237	288
Rechterlijke Macht	52	47	40	46	56	35
Waterschappen	133	91	118	111	133	158
Onderwijs en Wetenschappen	30.643	24.390	26.055	28.135	27.505	28.773
Primair Onderwijs	11.937	8.526	9.164	9.991	9.343	9.077
Voortgezet Onderwijs	4.060	3.560	3.759	4.170	4.050	4.320
Middelbaar Beroepsonderwijs	2.523	1.979	1.865	2.099	2.099	2.429
Hoger Beroepsonderwijs	2.127	2.004	2.032	2.406	2.380	2.644
Wetenschappelijk Onderwijs	4.214	4.318	4.295	4.486	4.723	4.833
Onderzoekinstellingen	134	139	132	165	137	133
Universitair Medische Centra	5.648	3.864	4.808	4.818	4.773	5.337
Veiligheid	1.194	1.085	1.143	1.058	1.082	1.300
Defensie	707	658	577	608	491	507
Politie	487	427	566	450	591	793
Totaal Overheid en Onderwijs	38.572	31.636	33.149	35.146	34.968	38.351

4.2.4 Aandeel vrouwen van totale uitstroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	42,4	40,8	41,0	41,8	40,1	44,9
Rijk	42,7	41,1	42,3	41,9	36,3	43,1
Gemeenten	43,4	41,6	41,1	42,5	44,1	46,8
Provincies	38,2	37,2	35,6	40,7	37,3	39,6
Rechterlijke Macht	39,7	34,8	39,6	49,5	44,4	41,2
Waterschappen	27,6	27,0	31,3	27,0	28,7	32,5
Onderwijs en Wetenschappen	61,1	59,1	60,4	60,6	60,8	61,2
Primair Onderwijs	77,6	76,2	76,4	77,2	77,3	77,0
Voortgezet Onderwijs	49,3	50,5	52,3	51,7	52,3	52,6
Middelbaar Beroepsonderwijs	52,5	53,0	53,0	53,1	54,6	53,8
Hoger Beroepsonderwijs	52,5	53,2	52,9	54,3	53,7	55,7
Wetenschappelijk Onderwijs	47,0	46,8	48,1	48,1	49,2	50,5
Onderzoekinstellingen	34,7	31,0	29,0	37,7	32,1	29,6
Universitair Medische Centra	67,6	66,1	66,5	66,7	66,9	69,2
Veiligheid	16,6	16,6	17,7	16,3	17,8	19,3
Defensie	12,4	12,9	12,4	12,3	12,0	12,4
Politie	32,0	29,6	31,3	29,1	29,8	30,3
Totaal Overheid en Onderwijs	52,7	50,3	51,7	52,4	52,0	53,1

4.2.5 Uitstroom personen niet-westerse migratieachtergrond (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	1.280	1.187	1.160	1.079	1.154	1.284
Rijk	441	437	435	470	493	530
Gemeenten	800	695	691	573	619	712
Provincies	25	36	23	24	31	29
Rechterlijke Macht	7	*	*	*	*	*
Waterschappen	7	19	11	12	11	13
Onderwijs en Wetenschappen	3.901	3.490	3.554	3.708	3.822	3.758
Primair Onderwijs	710	567	552	545	538	455
Voortgezet Onderwijs	491	471	493	535	547	502
Middelbaar Beroepsonderwijs	392	278	236	239	254	309
Hoger Beroepsonderwijs	252	242	231	291	312	316
Wetenschappelijk Onderwijs	1.075	1.190	1.221	1.279	1.314	1.285
Onderzoekinstellingen	48	79	85	85	80	89
Universitair Medische Centra	933	663	736	734	777	802
Veiligheid	369	370	331	333	288	319
Defensie	261	273	224	247	194	194
Politie	108	97	107	86	94	125
Totaal Overheid en Onderwijs	5.550	5.047	5.045	5.120	5.264	5.361

4.2.6 Aandeel personen niet-westerse migratieachtergrond van totale uitstroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	8,1	7,9	8,0	7,6	7,3	7,6
Rijk	8,9	9,3	9,3	8,9	7,4	9,5
Gemeenten	8,4	7,7	8,0	7,4	7,8	7,0
Provincies	3,7	4,3	3,1	3,7	4,9	4,2
Rechterlijke Macht	5,3	*	*	*	*	*
Waterschappen	1,5	5,7	2,9	2,9	2,4	3,0
Onderwijs en Wetenschappen	7,9	8,5	8,3	8,1	8,5	8,5
Primair Onderwijs	4,6	5,1	4,6	4,2	4,5	4,1
Voortgezet Onderwijs	6,0	6,7	6,9	6,7	7,1	6,4
Middelbaar Beroepsonderwijs	8,2	7,5	6,7	6,1	6,6	7,3
Hoger Beroepsonderwijs	6,3	6,5	6,1	6,6	7,1	7,0
Wetenschappelijk Onderwijs	12,3	13,2	14,0	14,0	13,9	14,3
Onderzoekinstellingen	12,5	17,9	18,8	19,5	18,9	21,3
Universitair Medische Centra	11,3	11,5	10,3	10,3	11,0	11,4
Veiligheid	5,2	5,7	5,2	5,2	4,8	5,1
Defensie	4,6	5,4	4,9	5,0	4,8	5,0
Politie	7,1	6,8	5,9	5,6	4,8	5,3
Totaal Overheid en Onderwijs	7,6	8,1	7,9	7,7	7,9	8,0

4.2.7 Uitstroom personen onder 35 jaar (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	2.815	2.452	2.239	2.065	2.154	2.745
Rijk	1.132	1.010	1.018	1.030	1.014	1.255
Gemeenten	1.506	1.287	1.083	902	985	1.339
Provincies	105	93	85	85	90	80
Rechterlijke Macht	10	7	7	*	*	5
Waterschappen	62	55	46	48	65	66
Onderwijs en Wetenschappen	20.602	17.020	17.137	18.402	18.481	18.673
Primair Onderwijs	4.847	2.969	2.999	3.120	2.910	2.525
Voortgezet Onderwijs	2.241	1.957	1.821	1.982	2.102	2.224
Middelbaar Beroepsonderwijs	990	687	595	704	798	938
Hoger Beroepsonderwijs	1.428	1.358	1.433	1.736	1.773	1.783
Wetenschappelijk Onderwijs	6.011	6.541	6.094	6.623	6.594	6.689
Onderzoekinstellingen	219	275	287	277	269	246
Universitair Medische Centra	4.866	3.233	3.908	3.960	4.035	4.268
Veiligheid	3.088	2.987	2.382	2.470	2.167	2.340
Defensie	2.668	2.595	1.859	2.159	1.891	2.014
Politie	420	392	523	311	276	326
Totaal Overheid en Onderwijs	26.505	22.459	21.758	22.937	22.802	23.758

4.2.8 Aandeel personen onder 35 jaar van totale uitstroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	17,7	16,2	15,4	14,5	13,6	14,9
Rijk	22,6	21,5	21,8	19,5	15,1	20,5
Gemeenten	15,7	14,2	12,6	11,5	12,4	12,2
Provincies	15,3	11,2	11,3	13,0	14,2	11,0
Rechterlijke Macht	7,6	5,2	6,9	*	*	5,9
Waterschappen	12,9	16,3	12,2	11,7	14,0	13,6
Onderwijs en Wetenschappen	41,1	41,2	39,7	39,7	40,8	39,7
Primair Onderwijs	31,5	26,5	25,0	24,1	24,1	21,4
Voortgezet Onderwijs	27,2	27,8	25,3	24,6	27,1	27,1
Middelbaar Beroepsonderwijs	20,6	18,4	16,9	17,8	20,8	20,8
Hoger Beroepsonderwijs	35,3	36,0	37,3	39,2	40,0	37,5
Wetenschappelijk Onderwijs	67,0	70,9	68,2	70,9	68,6	69,9
Onderzoekinstellingen	56,7	61,4	63,1	63,2	63,0	54,7
Universitair Medische Centra	58,3	55,3	54,0	54,8	56,5	55,3
Veiligheid	42,8	45,8	36,9	38,1	35,6	34,8
Defensie	46,9	51,1	40,0	43,7	46,1	49,1
Politie	27,6	27,1	28,9	20,1	13,9	12,5
Totaal Overheid en Onderwijs	36,2	35,7	33,9	34,2	33,9	32,9

4.2.9 Uitstroom personen 55 jaar en ouder (aantallen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	7.894	7.587	7.326	7.682	9.168	9.262
Rijk	2.224	2.279	2.138	2.517	4.141	3.092
Gemeenten	4.946	4.623	4.495	4.505	4.347	5.468
Provincies	362	401	404	364	359	406
Rechterlijke Macht	100	103	75	64	69	57
Waterschappen	262	181	214	232	252	239
Onderwijs en Wetenschappen	15.974	13.238	14.488	15.782	14.715	15.512
Primair Onderwijs	6.005	4.956	5.605	6.198	5.673	5.664
Voortgezet Onderwijs	3.713	3.136	3.291	3.783	3.504	3.753
Middelbaar Beroepsonderwijs	2.311	1.911	1.919	2.142	1.915	2.206
Hoger Beroepsonderwijs	1.292	1.156	1.213	1.333	1.299	1.403
Wetenschappelijk Onderwijs	1.256	1.021	1.094	1.018	1.080	1.059
Onderzoekinstellingen	65	72	49	49	45	70
Universitair Medische Centra	1.332	986	1.317	1.259	1.199	1.357
Veiligheid	2.321	1.933	2.219	2.232	2.349	2.664
Defensie	1.644	1.218	1.445	1.389	1.117	999
Politie	677	715	774	843	1.232	1.665
Totaal Overheid en Onderwijs	26.189	22.758	24.033	25.696	26.232	27.438

4.2.10 Aandeel personen 55 jaar en ouder van totale uitstroom (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	49,7	50,3	50,4	53,9	57,6	50,2
Rijk	44,5	48,4	45,7	47,8	61,6	50,5
Gemeenten	51,7	50,9	52,2	57,6	54,5	49,7
Provincies	52,8	48,1	53,7	55,7	56,4	55,8
Rechterlijke Macht	76,3	76,3	74,3	68,8	54,8	67,1
Waterschappen	54,4	53,7	56,8	56,4	54,4	49,2
Onderwijs en Wetenschappen	31,8	32,1	33,6	34,0	32,5	33,0
Primair Onderwijs	39,0	44,3	46,7	47,9	47,0	48,0
Voortgezet Onderwijs	45,0	44,5	45,8	46,9	45,2	45,7
Middelbaar Beroepsonderwijs	48,1	51,2	54,6	54,2	49,8	48,8
Hoger Beroepsonderwijs	31,9	30,7	31,6	30,1	29,3	29,5
Wetenschappelijk Onderwijs	14,0	11,1	12,2	10,9	11,2	11,1
Onderzoekinstellingen	16,8	16,1	10,8	11,2	10,5	15,6
Universitair Medische Centra	16,0	16,9	18,2	17,4	16,8	17,6
Veiligheid	32,2	29,6	34,4	34,4	38,6	39,6
Defensie	28,9	24,0	31,1	28,1	27,2	24,3
Politie	44,4	49,5	42,7	54,5	62,2	63,7
Totaal Overheid en Onderwijs	35,7	36,2	37,5	38,3	39,0	38,0

4.3 Gemeenschappelijke regelingen

4.3.1 Instroom gemeenschappelijke regelingen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Instroom aantal personen	2.411	2.866	2.837	2.396	2.995	5.814
Instroom personen (%)	7,5	8,2	7,5	6,0	6,9	12,5
Instroom vrouwen	1.536	1.213	1.343	1.343	1.736	3.235
Aandeel vrouwen van de instroom (%)	63,7	42,3	47,3	56,1	58,0	55,6
Instroom personen NW migratieachtergrond	87	121	118	155	212	294
Aandeel personen NW migratieachtergrond (%)	3,6	4,2	4,2	6,5	7,1	5,1
Instroom personen onder 35 jaar	725	739	767	903	1.204	1.612
Aandeel personen onder 35 jaar van instroom	30,1	25,8	27,0	37,7	40,2	27,7
Instroom personen 55 en ouder	406	440	446	278	354	1.250
Aandeel personen 55+ van instroom	16,8	15,4	15,7	11,6	11,8	21,5

4.3.2 Uitstroom gemeenschappelijke regelingen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Uitstroom aantal personen	1.662	1.816	1.847	2.076	2.302	2.920
Uitstroom personen (%)	5,5	5,6	5,3	5,5	5,8	6,8
Uitstroom vrouwen	885	861	866	925	1.116	1.461
Aandeel vrouwen van de uitstroom (%)	53,2	47,4	46,9	44,6	48,5	50,0
Uitstroom personen NW migratieachtergrond	62	66	63	68	94	97
Aandeel personen NW migratieachtergrond (%)	3,8	3,7	3,4	3,3	4,1	3,6
Uitstroom personen onder 35 jaar	312	278	256	282	348	393
Aandeel personen onder 35 jaar van uitstroom	18,8	15,3	13,9	13,6	15,1	13,5
Uitstroom personen 55 en ouder	666	885	968	1.031	1.080	1.338
Aandeel personen 55+ van uitstroom	40,1	48,7	52,4	49,7	46,9	45,8

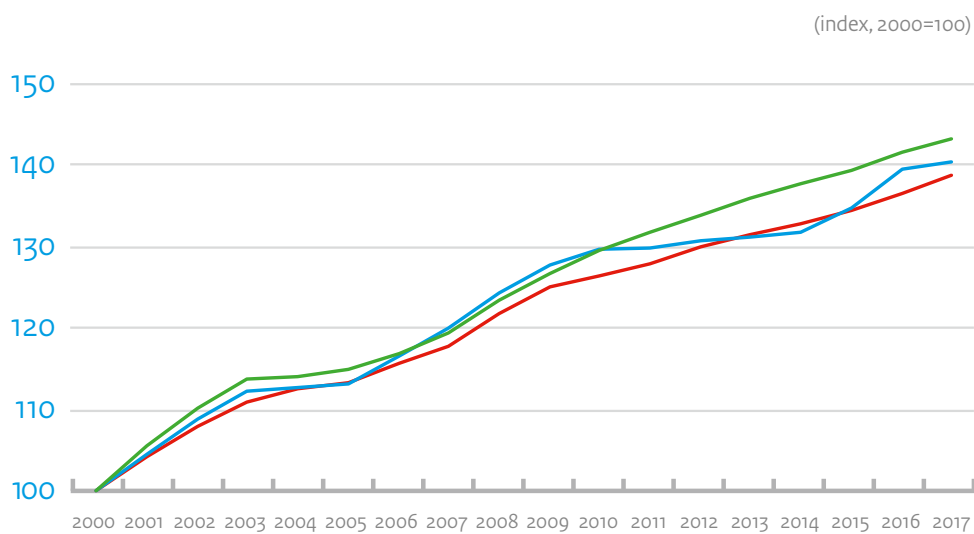

5

Lonen

Contractloonontwikkeling in de markt, zorg en overheid

Bron: CPB; bewerking BZK

— Markt — Zorg — Overheid en Onderwijs

5.1 Loosom en contractloonontwikkeling

5.1.1 Loosom (raming in miljoenen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	17.628	17.438	17.208	17.383	17.795	18.723
Rijk	7.042	7.066	7.157	7.295	7.697	7.987
Gemeenten	8.847	8.633	8.347	8.343	8.344	8.924
Provincies	767	749	712	741	737	750
Rechterlijke Macht	379	380	377	381	386	414
Waterschappen	593	610	614	623	630	648
Onderwijs en Wetenschappen	23.893	24.191	24.834	25.497	26.218	27.510
Primair Onderwijs	7.169	7.074	7.102	7.137	7.413	7.628
Voortgezet Onderwijs	5.467	5.468	5.718	5.877	5.905	6.127
Middelbaar Beroepsonderwijs	2.680	2.659	2.718	2.852	2.994	3.158
Hoger Beroepsonderwijs	2.239	2.281	2.445	2.590	2.729	2.791
Wetenschappelijk Onderwijs	2.698	2.820	2.857	3.014	3.053	3.252
Onderzoekinstellingen	157	156	155	165	174	172
Universitair Medische Centra	3.483	3.733	3.838	3.862	3.949	4.382
Veiligheid	7.123	7.063	7.580	7.481	7.959	8.195
Defensie	3.401	3.332	3.858	3.795	3.942	4.096
Politie	3.722	3.731	3.722	3.686	4.017	4.099
Totaal Overheid en Onderwijs	48.644	48.692	49.622	50.361	51.972	54.428

5.1.2 Contractloonontwikkeling op niveaubasis (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	1,42	-0,37	0,93	1,46	2,16	1,38
Rijk	0	0	0	2,99	2,06	1,40
Gemeenten	2,75	-0,75	1,7	0,06	2,35	1,40
Provincies	0	0	0,77	2,23	2,75	2,35
Rechterlijke Macht	0	0	0	2,58	2,47	1,40
Waterschappen	-0,5	1	0	2,14	0,1	0,00
Onderwijs en Wetenschappen	0,28	0,27	1,25	2,86	3,08	-0,04
Primair Onderwijs	0	0	1,2	3,14	3,77	-0,77
Voortgezet Onderwijs	0	0	1,2	3	3,55	-0,55
Middelbaar Beroepsonderwijs	0	0	1,2	3,03	3,52	-0,56
Hoger Beroepsonderwijs	-0,06	-0,64	2	1,87	4,09	-0,50
Wetenschappelijk Onderwijs	0	2	0	4,2	0,85	1,40
Onderzoekinstellingen	2,04	-1,04	0	4,45	2,9	1,60
Universitair Medische Centra	1,81	0,79	2,04	1,34	1,71	1,72
Veiligheid	0,82	0,19	0	2,66	4,06	1,15
Defensie	1,66	0,4	0	3,29	1,76	3,38
Politie	0	0	0	2,05	6,18	-0,93
Totaal Overheid en Onderwijs	0,76	0,03	0,95	2,35	2,92	0,62

5.1.3 Contractloonontwikkeling op jaarbasis (%)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	1,33	-0,22	0,5	1,45	2,54	1,08
Rijk	0	0	0	2,16	2,89	1,40
Gemeenten	2,5	-0,5	0,95	0,78	2,38	0,82
Provincies	0,5	0	0,77	1,73	2,7	1,90
Rechterlijke Macht	0	0	0	1,75	3,3	1,40
Waterschappen	-0,5	1	0	2,14	0,1	0,00
Onderwijs en Wetenschappen	0,2	0,23	0,7	2,79	2,63	1,08
Primair Onderwijs	0	0	0,4	3,11	2,71	1,13
Voortgezet Onderwijs	0	0	0,5	2,87	2,89	0,95
Middelbaar Beroepsonderwijs	0	0	0,5	2,89	2,86	0,94
Hoger Beroepsonderwijs	-0,06	-0,64	0,17	2,79	4,1	0,41
Wetenschappelijk Onderwijs	0	1,33	0,67	3,37	1,68	1,40
Onderzoekinstellingen	1,96	-0,96	0	4,45	2,9	1,60
Universitair Medische Centra	1,46	0,97	2,21	1,34	1,71	1,40
Veiligheid	0,79	0,27	0	1,83	4,63	1,40
Defensie	1,5	0,57	0	2,46	2,59	3,38
Politie	0	0	0	1,22	6,51	-0,43
Totaal Overheid en Onderwijs	0,69	0,08	0,52	2,19	2,9	1,13

5.2 Bruto pensioengevend jaarinkomen (voltijd)

5.2.1 Gemiddeld jaarloon (bij voltijdaanstelling)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	49.262	50.397	50.657	52.284	54.232	54.713
Rijk	51.215	51.484	51.731	53.062	56.497	55.580
Gemeenten	46.602	48.254	48.438	50.227	50.949	52.630
Provincies	54.291	55.634	55.883	58.264	59.104	60.011
Rechterlijke Macht	91.870	92.363	93.202	95.209	103.326	100.345
Waterschappen	48.698	50.063	50.369	51.860	53.509	53.091
Onderwijs en Wetenschappen	46.776	47.250	47.708	49.230	50.581	52.341
Primair Onderwijs	41.607	41.813	41.969	43.346	44.564	46.310
Voortgezet Onderwijs	48.569	49.273	49.822	51.047	52.984	55.296
Middelbaar Beroepsonderwijs	48.317	48.595	48.617	49.731	51.062	53.032
Hoger Beroepsonderwijs	53.899	53.870	54.173	55.788	57.068	59.452
Wetenschappelijk Onderwijs	48.192	48.750	49.375	51.525	52.879	53.563
Onderzoekinstellingen	46.584	48.038	47.757	50.331	52.958	53.170
Universitair Medische Centra	50.821	51.933	52.999	54.575	55.177	56.407
Veiligheid	41.248	42.331	41.994	44.008	46.273	47.390
Defensie	39.011	40.683	39.509	40.149	42.121	42.107
Politie	43.445	43.875	44.443	47.587	50.058	52.264
Totaal Overheid en Onderwijs	46.863	47.629	47.896	49.506	51.160	52.445

5.2.2 Gemiddeld jaarloon van laagste 10% inkomens

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	30.365	31.166	31.284	32.331	33.151	32.850
Rijk	30.254	30.337	30.486	31.415	32.921	31.785
Gemeenten	29.766	31.039	31.084	32.091	32.233	32.671
Provincies	32.057	32.766	32.860	34.729	34.889	35.311
Rechterlijke Macht	50.171	52.502	55.127	59.475	68.007	63.341
Waterschappen	32.278	33.152	33.477	34.477	35.460	34.595
Onderwijs en Wetenschappen	27.583	27.984	28.120	29.092	29.830	30.500
Primair Onderwijs	27.075	27.131	27.190	28.078	28.939	29.690
Voortgezet Onderwijs	28.664	29.496	29.659	30.560	31.642	32.639
Middelbaar Beroepsonderwijs	29.241	29.312	29.157	30.239	31.133	31.755
Hoger Beroepsonderwijs	29.352	29.580	29.839	30.786	31.781	33.000
Wetenschappelijk Onderwijs	26.201	26.601	26.800	27.858	28.234	28.841
Onderzoekinstellingen	27.672	28.078	27.426	28.693	29.988	30.004
Universitair Medische Centra	26.117	26.838	27.349	28.189	28.253	28.386
Veiligheid	22.039	24.345	22.911	23.773	24.624	24.376
Defensie	19.856	23.378	18.570	18.748	19.013	18.398
Politie	24.256	25.308	27.214	28.496	29.706	29.892
Totaal Overheid en Onderwijs	27.745	28.493	28.425	29.398	30.180	30.451

5.2.3 Gemiddeld jaarloon van hoogste 10% inkomens

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	81.415	82.692	82.751	84.549	87.843	88.136
Rijk	86.028	85.896	85.769	87.017	93.674	91.021
Gemeenten	76.437	78.613	78.646	80.797	81.736	84.168
Provincies	85.425	86.968	87.335	89.618	89.974	91.919
Rechterlijke Macht	116.189	116.912	116.378	116.551	129.545	124.376
Waterschappen	80.773	82.382	82.378	83.440	85.288	84.645
Onderwijs en Wetenschappen	76.825	76.568	76.632	77.865	82.075	84.904
Primair Onderwijs	57.396	57.160	57.088	58.701	62.133	63.791
Voortgezet Onderwijs	72.956	72.938	72.689	73.892	75.756	79.376
Middelbaar Beroepsonderwijs	70.584	70.585	70.291	71.441	71.801	75.779
Hoger Beroepsonderwijs	78.100	77.024	78.079	75.080	80.792	83.753
Wetenschappelijk Onderwijs	96.853	97.209	98.665	101.732	103.740	106.245
Onderzoekinstellingen	87.186	90.247	90.445	93.080	97.989	98.914
Universitair Medische Centra	129.134	131.825	134.077	135.965	136.838	146.110
Veiligheid	69.615	70.346	70.239	73.545	76.740	78.882
Defensie	73.576	75.184	74.993	76.193	79.963	81.461
Politie	65.484	65.363	65.277	70.907	73.582	76.501
Totaal Overheid en Onderwijs	77.409	77.732	77.736	79.313	83.130	85.195

6 Sociale zekerheid

Sociale zekerheid (2017)

15.689

Instroom
in de WW

17.317

Uitstroom
uit de WW

7.598

Aantal IVA
uitkeringen

13.460

Aantal WGA
uitkeringen

295.356

Bedrag WW
uitkeringen (x 1.000€)

386.400

Bedrag WIA
uitkeringen (x 1.000€)

6.1 Aantallen uitkeringen

6.1.1 Aantal WW uitkeringen (ultimo)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	2.199	2.203	1.963	1.790	1.752	1.569
Rijk	600	678	655	593	567	463
Gemeenten	1.447	1.402	1.185	1.070	1.062	1.005
Provincies	86	70	77	79	69	53
Rechterlijke Macht	6	*	*	*	*	*
Waterschappen	60	53	46	48	54	48
Onderwijs en Wetenschappen	11.279	13.876	13.730	15.240	14.431	13.272
Primair Onderwijs	4.998	6.366	6.759	7.834	7.168	6.258
Voortgezet Onderwijs	2.342	2.852	2.554	2.645	2.586	2.399
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.252	1.327	1.044	1.079	1.035	1.073
Hoger Beroepsonderwijs	710	880	875	1.003	1.008	1.012
Wetenschappelijk Onderwijs	1.032	1.304	1.299	1.413	1.441	1.507
Onderzoekinstellingen	53	47	70	84	86	84
Universitair Medische Centra	892	1.100	1.129	1.182	1.107	939
Veiligheid	629	737	781	1.044	975	875
Defensie	474	561	614	880	827	744
Politie	155	176	167	164	148	131
Totaal Overheid en Onderwijs	14.107	16.816	16.474	18.074	17.158	15.716

6.1.2 Instroom in de WW

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	2.612	2.431	2.224	1.896	1.755	1.625
Rijk	753	857	870	753	671	588
Gemeenten	1.665	1.431	1.227	1.016	955	938
Provincies	115	79	66	75	69	45
Rechterlijke Macht	9	*	*	*	*	6
Waterschappen	70	64	61	52	60	48
Onderwijs en Wetenschappen	15.595	18.305	18.160	17.679	15.618	13.502
Primair Onderwijs	7.012	8.467	8.809	8.472	6.723	5.002
Voortgezet Onderwijs	2.665	3.144	2.670	2.648	2.597	2.430
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.486	1.394	1.103	1.090	1.066	1.168
Hoger Beroepsonderwijs	880	1.038	1.038	1.143	994	1.002
Wetenschappelijk Onderwijs	1.975	2.331	2.480	2.422	2.475	2.476
Onderzoekinstellingen	114	118	147	155	160	129
Universitair Medische Centra	1.463	1.813	1.913	1.749	1.603	1.295
Veiligheid	802	928	1.078	1.207	644	562
Defensie	620	714	835	983	505	439
Politie	182	214	243	224	139	123
Totaal Overheid en Onderwijs	19.009	21.664	21.462	20.782	18.017	15.689

6.1.3 Uitstroom uit de WW

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	2.675	2.427	2.483	2.069	1.786	1.807
Rijk	837	780	897	815	695	691
Gemeenten	1.657	1.476	1.451	1.131	963	1.001
Provincies	108	95	60	73	75	61
Rechterlijke Macht	14	6	7	*	*	*
Waterschappen	59	70	68	50	53	54
Onderwijs en Wetenschappen	13.598	15.664	18.346	16.192	16.323	14.848
Primair Onderwijs	5.895	7.052	8.552	7.405	7.438	5.963
Voortgezet Onderwijs	2.340	2.639	2.854	2.564	2.616	2.574
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.288	1.314	1.394	1.056	999	1.129
Hoger Beroepsonderwijs	843	869	1.045	1.015	987	997
Wetenschappelijk Onderwijs	1.885	2.063	2.489	2.309	2.443	2.590
Onderzoekinstellingen	97	124	124	141	158	131
Universitair Medische Centra	1.250	1.603	1.888	1.702	1.682	1.464
Veiligheid	834	820	1.033	942	713	662
Defensie	631	627	782	716	558	522
Politie	203	193	251	226	155	140
Totaal Overheid en Onderwijs	17.107	18.911	21.862	19.203	18.822	17.317

6.1.4 Aantal WAO uitkeringen (ultimo)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	15.920	14.369	12.975	11.506	10.438	9.585
Rijk	4.956	4.551	4.185	3.790	3.519	3.264
Gemeenten	9.969	8.916	8.001	7.024	6.407	5.847
Provincies	614	563	495	434	280	254
Rechterlijke Macht	130	118	105	95	83	78
Waterschappen	251	221	189	163	149	142
Onderwijs en Wetenschappen	19.397	17.266	15.212	13.114	11.748	10.560
Primair Onderwijs	8.290	7.448	6.590	5.728	5.143	4.677
Voortgezet Onderwijs	3.560	3.092	2.644	2.191	1.909	1.649
Middelbaar Beroepsonderwijs	2.578	2.244	1.947	1.639	1.440	1.292
Hoger Beroepsonderwijs	1.131	976	847	712	627	558
Wetenschappelijk Onderwijs	1.401	1.252	1.120	982	908	806
Onderzoekinstellingen	81	73	66	56	55	52
Universitair Medische Centra	2.356	2.181	1.998	1.806	1.666	1.526
Veiligheid	3.490	3.211	2.999	2.694	2.527	2.375
Defensie	1.865	1.712	1.599	1.437	1.357	1.272
Politie	1.625	1.499	1.400	1.257	1.170	1.103
Totaal Overheid en Onderwijs	38.807	34.846	31.186	27.314	24.713	22.520

6.1.5 Aantal IVA uitkeringen (ultimo)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	1.300	1.575	1.847	2.163	2.471	2.762
Rijk	410	514	612	741	847	987
Gemeenten	812	966	1.135	1.304	1.490	1.624
Provincies	40	48	52	61	69	78
Rechterlijke Macht	*	6	6	8	9	9
Waterschappen	34	41	42	49	56	64
Onderwijs en Wetenschappen	1.923	2.279	2.692	3.046	3.542	4.070
Primair Onderwijs	842	1.019	1.209	1.332	1.577	1.799
Voortgezet Onderwijs	399	470	548	630	711	814
Middelbaar Beroepsonderwijs	270	314	367	418	484	545
Hoger Beroepsonderwijs	124	147	177	192	201	232
Wetenschappelijk Onderwijs	122	131	144	161	191	234
Onderzoekinstellingen	9	9	10	11	9	12
Universitair Medische Centra	157	189	237	302	369	434
Veiligheid	304	365	425	496	612	766
Defensie	130	153	170	195	223	253
Politie	174	212	255	301	389	513
Totaal Overheid en Onderwijs	3.527	4.219	4.964	5.705	6.625	7.598

6.1.6 Aantal WGA uitkeringen (ultimo)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	3.075	3.470	3.752	3.842	4.018	4.111
Rijk	1.037	1.208	1.325	1.376	1.481	1.551
Gemeenten	1.860	2.064	2.203	2.256	2.330	2.359
Provincies	106	121	132	119	112	103
Rechterlijke Macht	11	10	14	14	14	18
Waterschappen	61	67	78	77	81	80
Onderwijs en Wetenschappen	5.018	5.634	6.203	6.446	6.899	7.367
Primair Onderwijs	2.262	2.535	2.763	2.843	3.061	3.234
Voortgezet Onderwijs	984	1.117	1.229	1.288	1.379	1.482
Middelbaar Beroepsonderwijs	653	758	845	881	903	951
Hoger Beroepsonderwijs	330	357	409	447	502	513
Wetenschappelijk Onderwijs	280	313	339	354	371	428
Onderzoekinstellingen	12	15	21	28	29	33
Universitair Medische Centra	497	539	597	605	654	726
Veiligheid	1.127	1.244	1.454	1.646	1.818	1.982
Defensie	469	524	611	706	752	799
Politie	658	720	843	940	1.066	1.183
Totaal Overheid en Onderwijs	9.220	10.348	11.409	11.934	12.735	13.460

6.1.7 Gemeenschappelijke regelingen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aantal WW uitkeringen	231	245	229	262	279	261
Instroom in de WW	289	277	292	301	278	231
Uitstroom uit de WW	238	262	311	276	267	258
Aantal WAO (ultimo)	456	407	362	323	302	275
Aantal IVA (ultimo)	84	95	121	153	200	232
Aantal WGA (ultimo)	224	256	289	323	368	387

6.2 Bedragen uitkeringen

6.2.1 Bedrag WW uitkeringen (x 1.000 euro)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	50.538	49.828	47.242	41.070	35.378	33.890
Rijk	15.379	15.368	15.643	13.891	12.036	10.395
Gemeenten	31.392	30.991	28.627	23.994	20.581	20.736
Provincies	2.139	1.870	1.527	1.869	1.628	1.389
Rechterlijke Macht	287	188	117	87	50	113
Waterschappen	1.341	1.411	1.328	1.229	1.083	1.257
Onderwijs en Wetenschappen	173.901	211.664	235.287	242.592	238.639	240.275
Primair Onderwijs	66.364	85.514	103.118	115.827	118.570	116.771
Voortgezet Onderwijs	36.003	44.227	45.808	44.273	41.315	42.323
Middelbaar Beroepsonderwijs	20.524	23.056	21.106	17.673	15.490	16.781
Hoger Beroepsonderwijs	13.479	14.740	16.670	17.364	17.623	18.606
Wetenschappelijk Onderwijs	20.326	22.893	25.335	24.715	24.013	26.248
Onderzoekinstellingen	1.180	1.124	1.444	1.642	1.738	1.887
Universitair Medische Centra	16.025	20.110	21.806	21.098	19.890	17.659
Veiligheid	12.663	13.148	13.950	20.076	22.123	21.192
Defensie	9.037	9.627	10.229	16.283	19.162	18.479
Politie	3.626	3.521	3.721	3.793	2.961	2.713
Totaal Overheid en Onderwijs	237.102	274.640	296.479	303.738	296.140	295.356

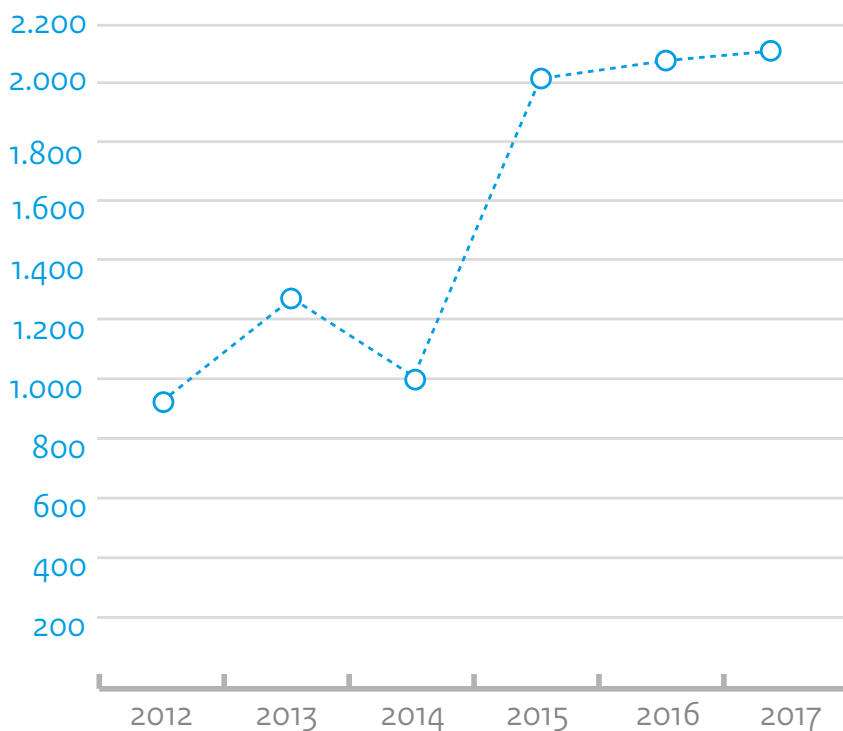
6.2.2 Bedrag WIA uitkeringen (x 1.000 euro)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	71.855	84.193	93.885	107.112	120.609	135.977
Rijk	24.987	30.191	32.156	36.989	42.321	48.540
Gemeenten	42.672	49.137	56.220	63.889	71.593	80.165
Provincies	2.096	2.399	2.731	3.033	2.958	3.292
Rechterlijke Macht	298	371	432	568	719	760
Waterschappen	1.802	2.095	2.346	2.633	3.018	3.219
Onderwijs en Wetenschappen	103.287	120.169	138.829	158.665	178.568	200.263
Primair Onderwijs	47.408	56.333	64.623	71.958	80.698	90.588
Voortgezet Onderwijs	21.262	24.214	28.412	32.929	37.148	41.297
Middelbaar Beroepsonderwijs	15.285	17.131	20.909	23.704	25.805	28.284
Hoger Beroepsonderwijs	6.528	8.046	9.013	10.940	11.961	12.931
Wetenschappelijk Onderwijs	6.119	6.910	6.843	7.943	9.151	10.844
Onderzoekinstellingen	273	374	408	541	589	633
Universitair Medische Centra	6.412	7.161	8.621	10.650	13.216	15.687
Veiligheid	21.819	26.794	30.537	35.012	40.174	50.160
Defensie	6.380	8.620	9.507	10.688	12.102	13.924
Politie	15.439	18.174	21.030	24.324	28.072	36.236
Totaal Overheid en Onderwijs	196.961	231.156	263.251	300.789	339.351	386.400

7

Pensioenen

Aantal personen dat doorwerkt na de AOW leeftijd

7.1 Aantal personen met pensioen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	6.349	5.645	5.631	5.884	7.188	6.349
Rijk	1.832	1.796	1.799	2.160	3.453	2.512
Gemeenten	3.903	3.338	3.320	3.238	3.168	3.319
Provincies	302	263	267	234	292	295
Rechterlijke Macht	87	95	64	56	63	48
Waterschappen	225	153	181	197	213	176
Onderwijs en Wetenschappen	11.575	9.229	10.148	10.696	9.481	10.043
Primair Onderwijs	3.936	3.015	3.587	3.886	3.328	3.498
Voortgezet Onderwijs	2.930	2.328	2.424	2.837	2.369	2.504
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.763	1.447	1.508	1.536	1.408	1.509
Hoger Beroepsonderwijs	1.043	807	907	871	816	863
Wetenschappelijk Onderwijs	974	823	836	719	743	767
Onderzoekinstellingen	58	65	37	33	32	35
Universitair Medische Centra	900	781	896	850	817	892
Veiligheid	1.646	1.716	1.917	1.514	1.935	2.255
Defensie	1.100	1.125	1.336	876	923	800
Politie	546	591	581	638	1.012	1.455
Totaal Overheid en Onderwijs	19.560	16.582	17.690	18.086	18.590	18.640

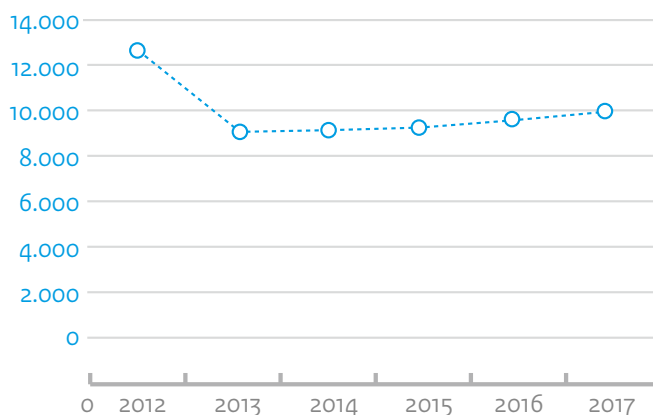
7.2 Gemiddelde pensioenleeftijd (incl. deeltijdpensioen)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	63,5	63,7	63,9	64,0	64,4	64,6
Rijk	63,4	63,8	63,9	63,8	64,1	64,2
Gemeenten	63,5	63,6	63,8	64,1	64,5	64,8
Provincies	63,8	64,1	64,2	63,9	64,4	64,8
Rechterlijke Macht	65,4	65,7	65,6	65,9	66,8	66,5
Waterschappen	63,6	63,9	64,3	64,4	64,6	65,1
Onderwijs en Wetenschappen	63,5	63,7	63,7	63,9	64,2	64,5
Primair Onderwijs	63,3	63,4	63,3	63,6	63,9	64,0
Voortgezet Onderwijs	63,5	63,7	63,8	64,0	64,3	64,6
Middelbaar Beroepsonderwijs	63,4	63,6	63,7	64,0	64,4	64,6
Hoger Beroepsonderwijs	63,8	64,2	64,1	64,3	64,6	65,0
Wetenschappelijk Onderwijs	64,1	64,4	64,5	64,7	64,8	65,0
Onderzoekinstellingen	64,4	64,5	64,3	64,9	65,0	65,4
Universitair Medische Centra	63,7	63,9	64,1	64,3	64,4	64,6
Veiligheid	59,4	59,8	59,5	61,1	61,6	62,5
Defensie	57,9	58,2	57,8	59,4	59,1	59,6
Politie	62,5	62,8	63,1	63,3	63,9	64,0
Totaal Overheid en Onderwijs	63,2	63,3	63,3	63,7	64,0	64,3

7.3 Aantal personen vroegpensioen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	4.210	3.164	3.134	3.026	3.903	3.336
Rijk	1.217	1.000	1.027	1.231	2.268	1.636
Gemeenten	2.615	1.934	1.900	1.559	1.388	1.475
Provincies	189	125	104	146	146	147
Rechterlijke Macht	24	18	17	21	14	12
Waterschappen	165	87	86	69	87	66
Onderwijs en Wetenschappen	7.703	5.324	5.988	6.056	5.187	5.572
Primair Onderwijs	2.955	2.041	2.539	2.575	2.138	2.369
Voortgezet Onderwijs	2.092	1.428	1.479	1.648	1.309	1.371
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.207	893	915	849	721	786
Hoger Beroepsonderwijs	572	321	382	405	375	357
Wetenschappelijk Onderwijs	381	255	257	197	242	257
Onderzoekinstellingen	17	17	15	9	12	9
Universitair Medische Centra	479	369	401	373	390	423
Veiligheid	502	524	492	568	802	1.162
Defensie	161	135	76	69	62	59
Politie	341	389	416	499	740	1.103
Totaal Overheid en Onderwijs	12.415	9.012	9.614	9.650	9.892	10.070

Aantal personen dat voor de AOW leeftijd met pensioen is

7.4 Aantal fte met vroegpensioen

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	3.643	2.665	2.291	2.248	2.963	2.481
Rijk	1.093	874	736	902	1.750	1.283
Gemeenten	2.219	1.611	1.406	1.165	1.038	1.016
Provincies	160	101	74	116	101	121
Rechterlijke Macht	20	10	9	15	8	10
Waterschappen	150	68	66	49	65	51
Onderwijs en Wetenschappen	6.460	4.323	4.443	4.654	4.066	4.373
Primair Onderwijs	2.556	1.687	1.929	2.067	1.761	1.956
Voortgezet Onderwijs	1.745	1.125	1.056	1.216	1.006	1.042
Middelbaar Beroepsonderwijs	1.017	734	719	659	562	599
Hoger Beroepsonderwijs	421	257	268	291	277	266
Wetenschappelijk Onderwijs	314	202	163	140	164	182
Onderzoekinstellingen	12	13	7	*	5	5
Universitair Medische Centra	393	306	300	281	292	322
Veiligheid	474	448	420	524	699	989
Defensie	151	81	33	50	43	44
Politie	323	367	387	474	656	944
Totaal Overheid en Onderwijs	10.577	7.436	7.154	7.425	7.728	7.843

7.5 Aantal personen in dienst na AOW leeftijd

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Openbaar Bestuur	516	608	578	1.029	1.169	1.210
Rijk	201	253	268	660	773	762
Gemeenten	198	232	187	212	221	260
Provincies	*	*	*	*	6	5
Rechterlijke Macht	107	103	110	141	154	167
Waterschappen	10	20	13	16	15	16
Onderwijs en Wetenschappen	410	654	484	932	907	909
Primair Onderwijs	123	197	164	332	333	327
Voortgezet Onderwijs	103	156	142	357	362	348
Middelbaar Beroepsonderwijs	33	77	53	97	90	90
Hoger Beroepsonderwijs	39	45	42	72	69	86
Wetenschappelijk Onderwijs	31	84	38	32	26	38
Onderzoekinstellingen	*	*	*	*	*	*
Universitair Medische Centra	81	95	45	42	27	20
Veiligheid	27	34	27	49	82	80
Defensie	9	7	7	13	22	25
Politie	18	27	20	36	60	55
Totaal Overheid en Onderwijs	953	1.296	1.089	2.010	2.158	2.199

7.6 Gemeenschappelijke regelingen

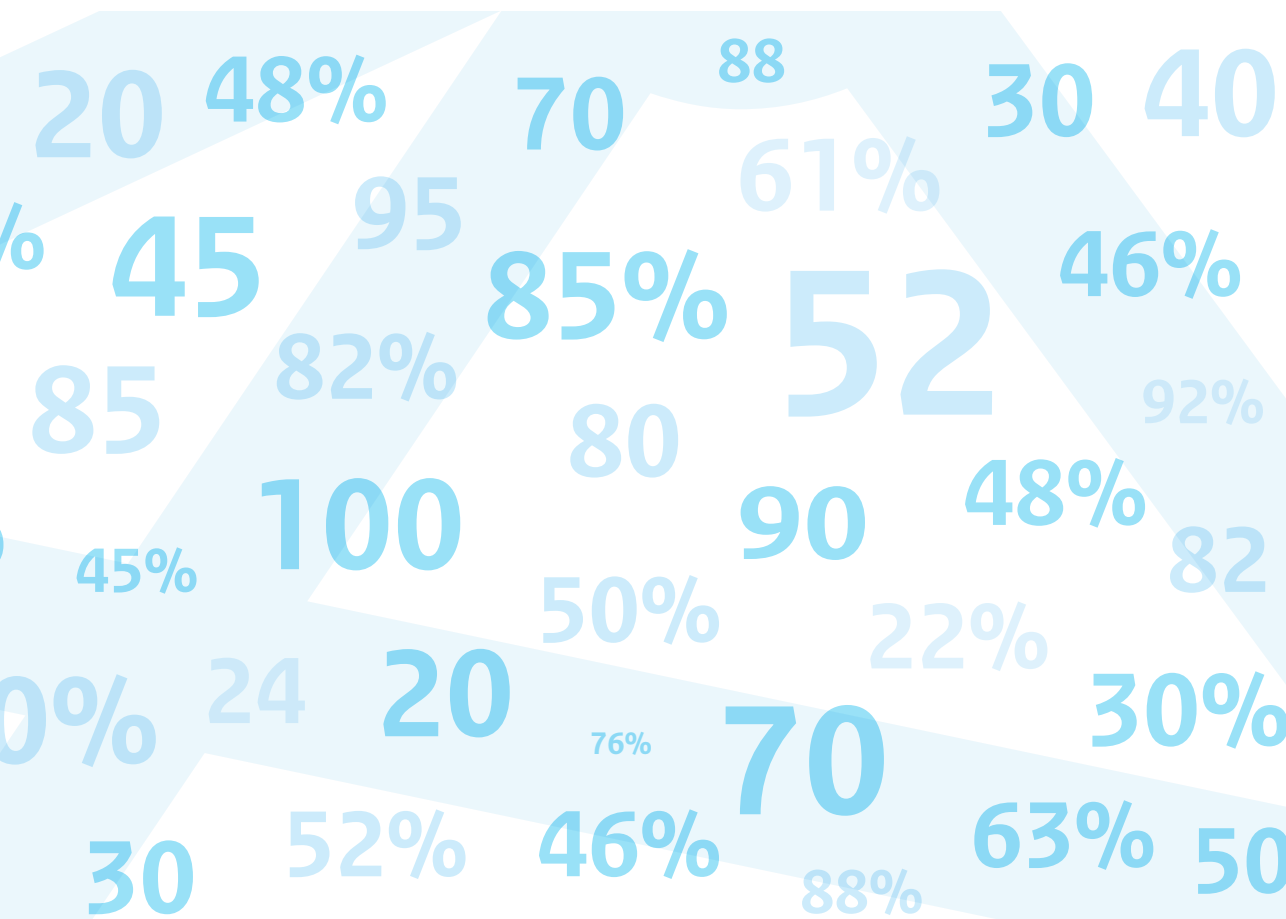
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Instream in pensioen	486	629	711	764	774	895
Gemiddelde instroomleeftijd pensioen	63,5	63,3	63,5	63,8	64,1	64,3
Aantal personen vroegpensioen	331	406	452	429	432	491
Aantal fte vroegpensioen	284,6	358,6	365,8	365,8	314,0	383,6
Aantal doorwerken na AOW leeftijd	22	54	38	27	30	33

8

Toelichting

8.1 Bronvermelding

Gebruikte databestanden

- ABP: Hieruit komen de gegevens over de personeelsomvang, samenstelling en lonen. De aantallen betreffen de stand ultimo van het jaar. De sectoren zijn exclusief CAO volgers. Omdat zowel de onderliggende bron, de extractiedatum en de berekeningen anders kunnen zijn dan door de sector gebruikt, kunnen verschillen optreden tussen de hier gerapporteerde kengetallen en die van de sector.
- BRP: Voor de informatie over de migratieachtergrond.
- UWV: Voor de informatie over de sociale zekerheid

De gegevens over de zbo's zijn afkomstig uit de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk (BZK, 2018).

Bijzonderheden bij de sectoren

- Rijk: voor aantallen is gebruik gemaakt van P-Direkt;
- Gemeenten, Provincies, Waterschappen: exclusief het personeel in de Gemeenschappelijke regelingen;
- PO, VO: Bij werkgevers (besturen) die zowel PO als VO scholen hebben, wordt de sector gekozen waar de meeste scholen van het bestuur onder vallen.
- Defensie: Voor Defensie worden de reservisten zoveel mogelijk uitgesloten door alleen militairen mee te tellen met een deeltijdfactor $> 0,5$. Dit levert een benadering op van de aantallen personeel.
- Politie: De aantallen voor Politie zijn vanaf 2017 inclusief Politie Academie, de rijksrecherche en de personen die ultimo het jaar eventueel nog op de loonlijst staan vanwege een uitstroomregeling (zgn. 18 maandsregeling).

Waar de aantallen onder de 5 komen, is vanwege de privacy de cel met een * gevuld. De totalen en de bijbehorende percentages zijn daarop aangepast.

8.2 Definities

Aantallen

De hier vermelde aantallen betreffen de personen die ultimo het jaar in dienst zijn bij een werkgever van de sector. Werkgevers die de cao van de sector volgen worden niet meegenomen.

Arbeidsongeschikten

Met ingang van 1 januari 1998 is voor Overheid en Onderwijs de WAO ingevoerd. Op 1 januari 2006 (formeel op 29-12-2005) is de wet Werk en Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA) in werking getreden. De wet bestaat uit twee delen: de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) en de regeling Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsgeschikten (IVA).

Beëindigde uitkeringen

Een uitkering wordt als beëindigd aangemerkt als de reden voor de uitkering wegvalt: herstel, werkzaam, bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd, etc. Het is, vooral in de WW, mogelijk dat één persoon meerdere keren in het jaar zijn uitkering beëindigt, die beëindigingen worden afzonderlijk meegeteld.

Bruto pensioengevend jaarinkomen

Het bruto jaarinkomen van een medewerker, omgerekend naar een voltijdsjaarinkomen, waarover pensioenaanspraken worden opgebouwd. Dit jaarinkomen wordt afgeleid van het maandsalaris en opgebouwde aanspraken vakantie-uitkering en eindejaarsuitkering van de maand januari van het desbetreffende jaar. Loonstijgingen die in de loop van het jaar plaatsvinden (cao en periodiek) worden pas een jaar later meegenomen. Hierdoor kunnen verschillen tussen de jaren groter lijken dan ze in werkelijkheid zijn.

Contractloon

Het brutoloon voor zover deze voortvloeit uit voor alle werknemers geldende cao-afspraken. Globaal: het salaris, aanpassing van eindejaarsuitkering, eenmalige uitkeringen en vakantie-uitkering.

Contractloonontwikkeling

Op basis van de beschikbare cao's wordt de mutatie in het contractloon vermeld. Niveaubasis houdt in, dat de mutatie steeds volledig in aanmerking wordt genomen ongeacht de geldigheidsduur van de mutatie in het jaar waarin zij optreedt. Bij contractloonontwikkeling op jaarbasis wordt het effect van de mutatie voor het jaar waarin ze optreedt gecorrigeerd voor de geldigheidsduur in het jaar. De rest van het effect van de mutatie wordt het volgende jaar in aanmerking genomen (overloopeffect).

Deeltijd

Van deeltijd is sprake als niet de volledige gebruikelijke arbeidsduur per week gewerkt wordt. Als grens voor de berekening is 35 uur gebruikt (conform de CBS definitie), dat is een deeltijdfactor van 0,972 voor een 36 uryge werkweek. De gebruikelijke werkweek is niet in alle sectoren gelijk. De omvang van een volledige werkweek per sector bedraagt ultimo 2016 als volgt:

Openbaar bestuur: de sectoren Rijk, Gemeenten, Provincies, Waterschappen en Rechterlijke Macht: 36 uur per week;

Onderwijs en wetenschappen: De sectoren Primair Onderwijs, Voortgezet Onderwijs, Middelbaar Beroepsonderwijs en Hoger Beroepsonderwijs werken niet met het begrip volledige werkweek maar met een jaartaak van 1659 uur. Ten behoeve van de sociale verzekeringen wordt in het Voortgezet onderwijs de werkweek gedefinieerd als 36,86 uur. De sectoren Wetenschappelijk Onderwijs en Onderzoekinstellingen kennen een werkweek van 38 uur. De sector Universitair Medische Centra heeft een werkweek van 36 uur.

Veiligheid: de sector Defensie kent een werkweek van 38 uur. Bij de sector Politie geldt een werkweek van 36 uur, met de keuze 38 of 40 uur te mogen werken.

Bij de sector Defensie kent alleen het burgerpersoneel een deeltijdaanstelling. Het militair personeel kan geen aanstelling in deeltijd krijgen. Zij kunnen wel gebruik maken van deeltijdverlof.

Deeltijdfactor

De deeltijdfactor geeft aan welk deel van de volledige gebruikelijke arbeidsduur een persoon werkzaam is. De hier vermelde deeltijdfactor is de deeltijdfactor van de pensioenopbouw. Bij bepaalde regelingen zoals PAS of generatiepact, loopt de pensioenopbouw voor 100% door terwijl de arbeidsduur wel wordt verminderd.

Fte

Een afkorting van fulltime-equivalent, is een rekeneenheid waarmee de omvang van een dienstverband of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. Eén fte is een volledige werkweek.

Gemeenschappelijke regelingen

Zijn organisaties waarin gemeenten, provincies en/of waterschappen samenwerken en het personeel in die organisaties is ondergebracht. De rechtsvorm van de gemeenschappelijke regelingen is ontleend aan de Wet op Gemeenschappelijke Regelingen.

Hoogste 10% jaarinkomen

De groep die tot de hoogste 10% behoort van het (voltijds)jaarinkomen binnen de sector. De grens van de bovenste 10% verschilt per sector. Dit wordt onder andere gebruikt om het aandeel vrouwen binnen die groep vast te stellen.

Instroom

Het aantal en aandeel nieuwe werknemers dat gedurende het verslagjaar in dienst is gekomen in de sector. Instroom bij een andere werkgever in dezelfde sector wordt niet als instroom geteld. Een persoon wordt alleen tot instroom gerekend als deze meer dan 182 dagen in dienst is (geweest). Het percentage wordt berekend over het totaal van de personen die in het jaar in dienst is (geweest), dus niet op basis van het aantal dat ultimo het jaar in dienst is.

Loonsom

Voor het bepalen van de loonsom is gebruik gemaakt van het pensioengevend inkomen uit het ABP bestand van de loonopgaaf van december. Met behulp van die opgave is een raming gemaakt van de totale loonsom in de sector. Deze geraamde loonsom is inclusief vakantie-toeslag, eindejaarsuitkering en eventueel andere specifieke sectorale looncomponenten, ook incl. werkgeverspremies: ABP, WIA, etc. De loonsom is niet gecorrigeerd voor de inflatie.

Personen met niet-westerse migratieachtergrond

Persoon waarvan één of beide ouders zijn geboren in een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika, Azië (excl. Indonesië en Japan) of in Turkije (CBS definitie). Bij de berekeningen voor percentage in- en uitstroom, zijn personen waarvan de herkomst onbekend is, niet meegenomen in de noemer.

Nieuwe uitkeringen

Een uitkering wordt als nieuw aangemerkt als een uitkering in de verslagperiode wordt aangevraagd en verkregen. Voornamelijk in de WW is het mogelijk dat één persoon meerdere keren in een jaar een uitkering aanvraagt en krijgt, die nieuwe uitkeringen worden afzonderlijk geteld.

Pensioenen

De genoemde aantallen bij instroom in pensioen betreffen alle personen die deels (via ABP keuze pensioen) of volledig met werken zijn gestopt en pensioen krijgen.

De gemiddelde pensioenleeftijd is berekend op basis van de leeftijd die men had toen men voor de eerste keer gebruik maakte van (keuze) pensioen.

Bij het aantal personen dat doorwerkt na AOW leeftijd, is de grens gebruikt van langer dan 90 dagen doorwerken. Het aantal betreft personen die in dat jaar nog actief zijn, het is geen ultimo stand dus ze kunnen in dat jaar zijn vertrokken.

Bij de aantallen geldt dat personen die voorafgaand aan het pensioen niet meer in dienst waren bij de sector, niet zijn meegeteld.

Uitkering (bedrag)

De som van alle uitkeringen gedurende het verslagjaar. Dit bedrag is inclusief de vakantietoeslag, maar exclusief het bovenwettelijke, nawettelijke deel.

Uitstroom

Het aantal en aandeel werknemers in dienst die in het verslagjaar de sector hebben verlaten.

Overgang naar een andere werkgever binnen dezelfde sector wordt niet als uitstroom geteld. Een persoon wordt alleen tot uitstroom gerekend als deze langer dan 182 dagen in dienst is (geweest). Het percentage uitstroom wordt berekend op het gemiddelde van het aantal personen ultimo het huidige jaar en het voorafgaande jaar.

Vroegpensioen

De aantallen en fte bij vroegpensioen betreffen de personen die al dan niet volledig met werken zijn gestopt voordat hun AOW leeftijd was bereikt (tenminste 90 daarvoor). De aantallen betreffen de personen die in het desbetreffende jaar starten met vroegpensioen.

WW

Via de werkloosheidswet ontvangen werkloze personen een uitkering. Vermeld worden het aantal WW uitkeringen ultimo het jaar, de instroom in het jaar en de uitstroom in het jaar.

Omdat een persoon meerdere keren in het jaar kan instromen en uitstromen geldt bij de aantallen in- en uitstroom dat iedere keer wordt meegeteld.

ZBO

Een zelfstandig bestuursorgaan (zbo) is in Nederland een organisatie die overheidstaken uitvoert, maar die niet direct onder het gezag van een ministerie valt. De aantallen fte zijn ontleend aan de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk.

Colofon

Dit is een uitgave van het
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Directoraat-generaal Overheidsorganisatie
Directie Ambtenaar & Organisatie
www.rijksoverheid.nl
www.kennisopenbaarbestuur.nl

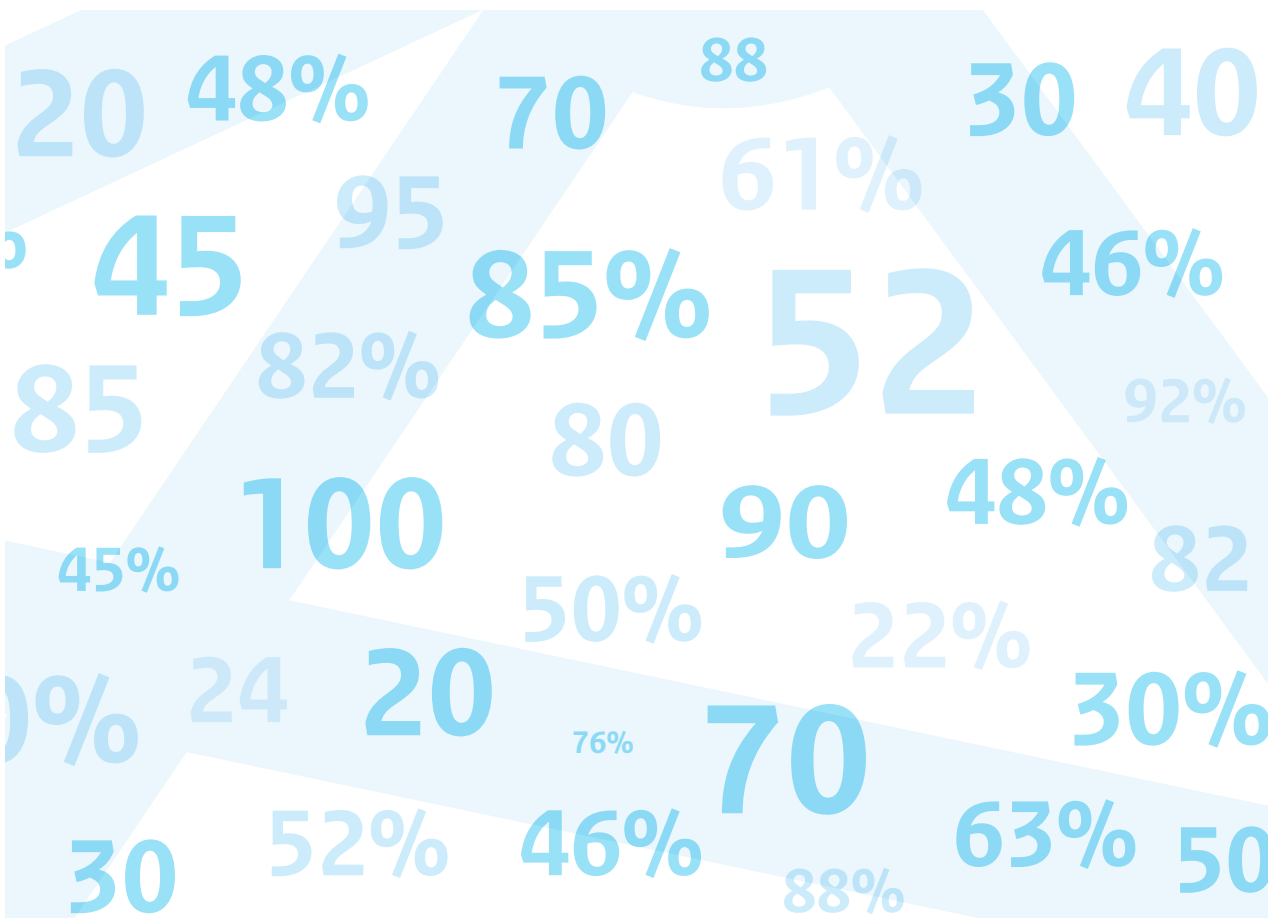
Turfmarkt 147
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Ontwerp en drukwerk
Xerox/OBT, Den Haag

Databeheer
Internetspiegel, ICTU
Wilhelmina van Pruisenweg 104
2595 AN Den Haag

Postbus 84011
2508 AA Den Haag

© September 2018

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Directoraat-generaal Overheidsorganisatie

Directie Ambtenaar & Organisatie

www.rijksoverheid.nl

www.kennisopenbaarbestuur.nl

© September 2018 | 114349